student 06

K stanovisku mladej vrchnosti str. 2

Od šamanismu k socialismu str. 4

ZÁVĚŤ EMILA FILLY str. 6—7

Ročník IV
7. ÚNORA 1968
CENA 1 Kčs

VĚRTE MI, ŽE NIC NEPŘIJDE LIDEM A NÁRODŮM DRÁŽE NEŽ KONZERVATISMUS.

KAREL ČAPEK

ZOUFALSTVÍ NAD VYTRŽENÝM SRDCEM MANŽELA NEMŮŽE ZMÍRNIT ŽÁDNÝ, SEBESLAVNĚJŠÍ POHŘEB ZATÍMCO DOROTHY HAUPTOVÁ SE LOUČÍ SE SVÝM MANŽELEM NA HŘBITOVĚ V SALT RIVER, ZAZNĚL PRVNÍ KRITICKÝ HLAS NA ADRESU PROFESORA BARNARDA (na snímku vpravo).

FOTO: PARIS MATCH

CO VYMYSLELI MINISTŘI?

Koncem minulého roku, přesně od 20. do 25. listopadu, sešla se ve Vídni „Konference ministrů výchovy a školství evropských členských států UNESCO o přístupu k vysokoškolskému vzdělání". Na konferenci přijelo 24 ministrů, další čtyři zástupci vlád evropských států a četní pozorovatelé vlád i různých organizací z Kanady, USA a některých latinskoamerických zemí. Byla to prvá konference tohoto druhu. Jejího jednání se zúčastnil i československý ministr školství profesor Jiří Hájek. V delegaci byli také pověřenec SNR dr. Lúčan a vedoucí odboru vysokých škol profesor Ladislav Haňka.

Profesora Haňku jsme navštívili počátkem prosince. Chtěli jsme se ptát vlastně jen na průběh a výsledky vídeňské konference, ale rozhovor se — jak už se to stává — rozšířil i na některé otázky, s konferencí přímo nesouvisejícími.

Kromě profesora Haňky se rozhovoru zúčastnil i další člen delegace, pracovník ministerstva školství dr. Bohuslav Buriánek, za redakci Studenta Ivan Krofta a Vladimír Petřík.

Student: Soudruhu profesore, byli bychom rádi, kdybyste nejprve objasnil, oč na vídeňské konferenci vlastně šlo.

Haňka: Konference měla na pořadu otázky přístupu k vysokoškolskému vzdělání, které byly formálně v programu rozděleny na tři body. V prvém bodu šlo o **přístup k vysokoškolskému vzdělání z hlediska sociálního původu, hospodářských podmínek, kulturního prostředí, náboženství** atd., a diskuse měla vycházet hlavně z rozboru statistických dat a výměny informací.

Druhým bodem byl **přístup k vysokoškolskému vzdělání v souvislosti se současnými a předvídanými požadavky rozvoje společnosti.**

Ve třetím bodě se mělo mluvit **o vlivech vývojových trendů na přijímací řízení.** V průběhu konference se ovšem ukázalo, že všechny body vlastně v diskusi splynuly.

Konference byla svým průběhem velmi zajímavá. Přinesla především srovnání různého přístupu jednotlivých států k projednávaným otázkám; je pochopitelné, že přístup vycházel vždy ze sociálně politické a ekonomické situace v jednotlivých státech. Problém demokratizace (podle nás lépe řečeno liberalizace) vysokoškolského vzdělání se ve většině západních států vykládá jako přístup na vysoké školy bez jakéhokoliv ovlivňování nebo pokusů o početní usměrnění do jednotlivých studijních oborů. S takto pojatou demokratizací se ovšem nutně do jistého rozporu dostává zásada racionalizace, to znamená plánování ve společnosti. Společnost nepotřebuje vždycky ty profese, do kterých se hlásí mládež, ale potřebuje odborníky v poněkud jiné skladbě. Zdánlivě tedy jde proti sobě zásada demokratizace a zásada plánování a racionalizace, zájem jednotlivce a zájem společnosti. To je evropský problém, ovšem jednotlivé státy jsou v různém stádiu jeho řešení resp. snaží se o jeho řešení z jiného konce.

Západní státy, které vycházejí historicky z naprosté liberalizace, do volby oborů na universitách nezasahovaly, každý šel prostě studovat to, o co měl zájem; to bylo možné také proto, že tam dříve počet zájemců nebyl relativně tak velký jako u nás... Každému bylo možné ponechat úplnou volnost ve volbě oboru a pochopitelně se pak nikdo nestaral, jestli vystudovaný člověk najde zaměstnání nebo nenajde. Např. ve Francii dříve vysokoškolské vzdělání sloužilo hlavně k tomu, aby vychovalo profesory, a aby dalo jisté vzdělání prominentním vrstvám, jejichž příslušníci odcházeli do odpovědných funkcí ve státní správě. Ukázalo se ale, že Francie dnes potřebuje také spoustu technických odborníků pro průmysl a pro různá praktická povolání, že tedy také společnost má své potřeby, které musí nějakým způsobem slaďovat se zájmem mladých lidí.

My říkáme, že pro nás je sociální demokratizace v podstatě vyřešena, protože každý má možnost a samozřejmě také právo bez ohledu na svoje sociální postavení studovat. I ze statistických údajů je zřejmé, že u nás je 40—50 % vysokoškolských studentů z dělnických a rolnických rodin, zatímco v západních státech toto procento kolísá od 2 do 10. V našich kolejích bydlí relativně mnohem více studentů než tam. I celkový počet vysokoškolských studentů je u nás relativně vyšší než v evropských západních státech.

Také západní státy se zabývají problémem jak ovlivňovat zájem mládeže, jak se vypořádat s požadavkem plánování a racionalizace. My jsme měli v letech padesátých a ještě nedávno plánování detailní a závazné. Nyní naopak postupně hledáme a zavádíme takové formy, které by nám umožnily sladit metody plánování s volbou mladých lidí podle jejich zájmů. Vyslovili jsme ve Vídni názor, že oba požadavky demokratizace i plánování lze sladit, že se nám to může podařit v blízké době a že jsme na dobré cestě.

(Dokončení na str.) 5

PROFESOR LADISLAV HAŇKAL

o pravdě, o moci a jednom fyzikálním zákonu

Ladislav Fuks.

II.

Když jsem byl malý, ubližoval jsem jednomu spolužáku, protože byl slabý a nesympatický a já patřil k silné smečce. Měli jsme dokonce plán zatáhnout ho do lesa, natlouct mu a nechat ho napospas. Nedošlo k tomu proto, že jsme posléze dostali strach.

V osmi letech jsem doma vzal pět korun a koupil si šumáky, mejdlíčka a turecký med. Otec vzal klíč, ranou do spánku mě srazil ke zdi, od zdi jsem se odrazil a zhroutil se.

Psychologie moci je pozoruhodná. Moc má spíš sklon k násilí a bezpráví než k milosrdenství, protože v prvním případě jede v rovných kolejích pohodlně a tak říkajíc vlastní tíži, v druhém by musila přehazovat výhybky. Moc může být výrazem chlapecké smečky, burzovní kliky, státu. Stát je — podle demokratických názorů — výtvorem lidí, a je tu proto, aby jim sloužil. Dost to chápeme, zvážíme-li, že si přece lidé sami na sebe nebudou plést bič. Aby mohl stát lidem sloužit, potřebuje prostředky, a proto musíme platit daně. Ale stát je též od toho, aby lidi chránil, a proto musí — jak mi vždycky říkal otec — pečovat o pořádek. To je jasné. Spory začínají teprve od výkladu slov „pečovat" a „pořádek". Jak pečovat a co vše patří k „nepořádku"?

Zajímavé je, že s výjimkou, že vládnou tyrani (např. v nacistickém Německu) mají sklon k násilí a bezpráví vždy jeldvěblové a zupáci, a čím víc se stoupá po žebříčku hodností, tím je to lepší a lidštější. Výjimky mohou ovšem být v rodině proti vlastním dětem, to byl případ náš, a bylo to v pořádku. Ale už ve starém Římě nejsurovější element byli pacholci, kdežto tribunové byli zpravidla vzdělaní a citliví lidé. V dějinách moderních států se vytvořil tento paradox: rozkazy a nařízení (pokud nevzešly od tyrana) byly míněny dobře. Měly zdůvodnění a směřovaly k prospěchu občanů. Než se však dostanou byrokratismy a síly seshora dolů k výkonníkům, bastardizují. Občan je pak s hrůzou ani nepoznává. Snad vždy ani neví, že nadřízení tuto praxi nezamýšleli a nechtěli. Neplatí to ovšem historicky ani pokaždé, ale pravda to je. Otázka úplného potrestání viníků je pak bohužel složitá, ale úplná rehabilitace vskutku nevinných nutná.

Ještě jsme nemluvili o motivech činů. Motivace činu vynáší zpravidla polehčující okolnosti a kloní se tudíž k omluvě. Pronikla do právní praxe ruku v ruce s humanismem. Jeho zásluhou se uplatnila i zásada presumpce neviny, totiž že v očích soudu nikdo není apriorně potencionální pachatel nýbrž naopak nevinný, a že dokázat svou nevinu není povinností obžalovaného, nýbrž povinností žalobce dokázat jeho vinu, a dále i to, že přiznání obviněného není pravoplatný důkaz jeho viny. Ale vraťme se k motivům. Proč jste to řekl, proč jste to udělal, to jsou otázky po motivech činu. Ovšem je to dvojsečné. Lotr se nepřizná, že chtěl spáchat zlo, a vymyslí si polehčující odpověď. Možná, že si vše i sám v sobě tak zdůvodní, přetvoří a přetaví, že se zlý úmysl zcela ztratí na dně jeho vlastní temné duše, a sám věří své svatosti. Objektivně průkazná kritéria toho, co je trestné — a trestné je to, co škodí člověku a společnosti — jsou eminentně důležitá. Ale co to je, co člověku a společnosti škodí? Zcela bez debat jsou jen ty nejzákladnější věci. Zde nesmí vládnout libovůle a vymýšlení. Právě zde se musí uplatnit věda, odborníci. Od ekonomů přes sociology, právníky, psychology, lékaře až k filosofům. A tak se hned ze dvou stran najednou dostáváme k otázce pravdy a přesvědčenosti.

Pravda je kategorie logická. Je to určitá platná propozice. Propozice, která platí bez ohledu na to, zda jí věříme či nevěříme, uznáváme či neuznáváme, víme o ní či nevíme, prostě pravda existuje v transsubjektivním světě nezávisle na naší jistotě, na našem vědomí. Lidská je jen její verifikace (a v oblasti přírody její objev). Naproti tomu přesvědčenost je subjektivní stav, věc psychologická. Spočívá v tom, že v něco věřím tak silně, že nejsem schopen, abych o tom pochyboval. Spočívá v absolutní subjektivní jistotě. A tu je vidět, že mohu být přesvědčen i o něčem, co není pravda. Nezradit své přesvědčení a jít pro ně i na smrt je jistě úctyhodné mravní hrdinství, ale otázka, co je pravda, tím vyřešena není. Má přesvědčenost mě může dohnat k ruce kata a přece mě tam dohnal ve skutečnosti můj osobní omyl. Plameny hranice jsou nevývratným důkazem hrdinství, ale ne ještě důkazem pravdy. Klasicky to vyjádřil Sokrates v úvodu své obranné předsmrtné řeči: „Jaký dojem na vás, občané athénští, učinili moji žalobci, nevím, ale já jsem se po jejich slovech stěží vzpamatoval, tak přesvědčivě mluvili. A přece neřekli ani slova pravdy!" Kdyby pravda a přesvědčenost bylo jedno a totéž, pak by — jak řekl jeden český filosof — největšími chrámy Pravdy byly všecky blázince. V Bohnicích jsou pacienti nevývratně přesvědčeni o svých pravdách, a v tom je právě jejich tragédie i neblahá prognóza. I plyne z toho též, že není vždycky věcí necti změnit v životě své přesvědčení, že spíše záleží na tom, z jakých pohnutek je měním a věříme-li vůbec v novou pravdu tak, že se stává mou naprostou jistotou. Že i v této druhé volbě se mohu strefit do černého, je nasnadě, a pak je věc cti v tom, abych se neomlouval pouze a jen tím, že „mýlit se je lidské". Jestliže jsem však spáchal v minulém přesvědčení, které se mi dnes jeví klamné, zlo, pak patří k této přestavbě nábytku v mém nitru i akt vnější, totiž abych to napravil. Tragédie je, když to už napravit nejde.

Protože tato úvaha končí na tomto místě, je kusá. Mohla by se nazvat též po způsobu Franze Schuberta „nedokončenou". Příště na to navážeme způsobem zkratky, představíme „fyzikální" zákon a skončíme. Dej bůh, aby ne smutně.

LADISLAV FUKS

VITA NOSTRA

BRNO

Mezinárodní sdružení studentů veterinářství svěřilo uspořádání svého zimního kongresu československému výboru IVSU, který sídlí v Brně. Stane se součástí oslav 50. výročí založení fakulty. IVSU je mezinárodní organizace, jejímž sídlem je Gent v Belgii. Presidentem je pan Pier de Roose. Unie pořádá každý rok dvě zasedání — letní a zimní. Na zimním zasedání se provádí tzv. burza výměn. Delegáti jednotlivých fakult si mezi sebou vyměňují místa na odborné prázdninové praxe, která získali ve své zemi. Vyměňují si i odborné filmy a publikace, řeší si finanční zabezpečení letních praxí a mnoho dalších otázek. Brněnský kongres má probíhat od 12. do 16. února, zúčastní se ho delegáti z celé Evropy.

NITRA

Svázáci Vysokej školy poľnohospodárskej prijali výzvu FV ČSM pri lekárskej fakulte v Martine podporiť zbierku na výstavbu „Alwegu" — dopravy vo Vysokých Tatrách. Študenti VŠP považujú požiadavku na modernú výstavbu našich veľhor za vec národnej hrdosti a cti. Mimoriadne aktívne si tuná počínajú študenti najprogresívnejšieho ročníka na škole, poslucháči II. roč. mechanizačnej špecializácie prevádzkovo - ekonomickej fakulty, ktorí odovzdali v priemere na každého člena ročníka 25 Kčs.

Zasedání Oborové organizace PF, která vznikla z komise pro PF VŠR SÚV ČSM, se konala na pedagogické fakultě v Nitře. Byl projednán statut a plán činnosti, kontrola plnění závěru ze semináře PF v Banské Bystrici v květnu 1966 — například kontrola aprobovanosti učitelů, rozmisťování absolventů, skladba učebních plánů (přeplněnost). Zasedání se zúčastnily všechny PF v ČSSR kromě PF v Brandýse nad Labem a v Trnavě.

Další přípravné zasedání Studentské vědecké společnosti humanitních fakult (organizace pro oborovou spolupráci posluchačů filosofických a uměleckých fakult) se sešlo na koleji 17. listopadu 18. a 19. ledna. Jednalo se o studentské vědecké činnosti, o založení společnosti a především o statutu a koncepci činnosti.

OLOMOUC

Zajímavý textappeal připravili pro své kolegy studenty v klubu Bedřicha Václavka Radoslav Lošťák, Martin Petráš, Jan Zemánek, Milan Vaculík a Břetislav Smysl. Přečetli tam své povídky. V další části potom viděli parodii na Prodanou nevěstu, kterou napsal Radoslav Lošťák pod názvem Potutelný obchod. Přitom je třeba podotknout, že v celé parodii nebylo jediné slovo, které by Karel Sabina nenapsal. Parodie se pochopitelně nezpívala, nýbrž recitovala. Na závěr účinkovali jako hosté P. Dostál a J. Göbel.

PLZEŇ

Zbytečné dohadování si letos ušetří studenti lékařské fakulty při projednávání účasti na Mezinárodních budovatelských táborech, zahraničních praxích a jazykových kursech. Už na počátku školního roku proběhlo první vylučovací kolo v každém ročníku, kritériem schválení byl prospěch, jazykové znalosti, práce v ČSM a angažovanost v studentské vědecké práci. Teprve pak sestavil z vybraných posluchačů celofakultní výbor ČSM žebříček, podle jehož pořadí skládají studenti příslušné jazykové zkoušky naprosto objektivně.

■

Již v loňském roce navázal městský výbor ČSM kontakt s vysokoškoláky. Projevilo se to účastí zástupců studentů na oborových setkáních mládeže. Příkladem bylo setkání vysokoškoláků s plzeňskými zdravotníky. Akce se setkala s úspěchem a tak budou mít studenti letos ještě více možností poznávat praktické stránky i pracovní problematiku oborů, které studují. Budoucí lékaři navážou úzký kontakt s pracovníky fakultní nemocnice, strojaři a elektrotechnici budou hovořit s pracovníky Škodovky. Zajímavé podněty jistě přinese i diskuse s dřívějšími absolventy fakulty, kteří již poznali v praxi problémy svých oborů.

■

Na pozvání organizace německých studentů techniky ze Stuttgartu navštívila v prosinci loňského roku NSR 30členná skupina studentů VSSE. V současné době plzeňští studenti připravují program pro své německé přátele, kteří jim návštěvu oplatí ve dnech 12. až 23. února. Němečtí studenti se seznámí s životem studentů a s odbornou náplní jejich studia. Mimo to navštíví i některá další města — Karlovy Vary, Prahu, Lidice a Karlštejn.

PRAHA

Mezi pražskými vysokoškoláky byla uspořádána sbírka na pomoc Florencii. Získala se částka 3034,20 Kčs. Dar studentů bude využit na nákup materiálu a nástrojů pro restaurátorské práce. Podle předběžné dohody je nákupem pověřen restaurátor Ivan Gruber. Skupina restaurátorů, která byla letos opět sestavena, odevzdá tento dar Národní galerii ve Florencii. Poděkování za tuto ochotu a pružnou akci pražských vysokoškoláků vyslovilo ministerstvo kultury a informací ve svém dopise VOV ČSM.

■

Celkem 194 titulů skript bylo v roce 1967 vydáno na Universitě Karlově v Praze. Z tohoto množství jich 48 připadá na novou universitní tiskárnu, která hned v prvém roce své existence odstranila dlouholetý nedostatek tiskařské kapacity aktuálních učebních materiálů.

■

Na VŠE byl schválen program vydávání fakultních časopisů. Pro vnitřní informaci fakulty bude jednou za tři neděle vycházet věstník Vševák, kde se bude psát o nejaktuálnějších záležitostech studentů. Třikrát do roka vyjde Ekonom s možností vydávání zvláštních čísel. Při příležitosti volby „Miss Ekonomia" vyjde Ekonomia revue na křídovém papíře v pěti jazycích, která bude registrovaným časopisem a tedy i volně ke koupi.

Fakultní výbor FFUK se na své schůzi 24. 1. zabýval problémem květnových voleb. Podává návrh svých kandidátů do obvodního národního výboru, VOV ČSM předložil též návrh kandidáta do Národního shromáždění. Dále se hovořilo o možnosti vzniku nové vysokoškolské organizace a o její případné koncepci.

■

Potíže v kolejích na Strahově, kde v letošních lednových mrazech naměřil teploměr někde jen pět stupňů nad nulou a studenti chodili spát na chodbu do středu budovy, nebyly jediným problémem pražských kolejí. Oba komplexy budov kolejí na Větrníku, kde bydlí téměř tři tisíce vysokoškoláků, mají špatnou izolaci podlah v umývárnách a hygienických zařízeních, takže voda prosakuje skrz stropy nižších poschodí. Protože jde zřejmě o chybu projektanta a stavitele, budou muset být podlahy všech postižených místností zcela předělány. Letos v lednu byla — zatím jen v některých budovách jižní části areálu — vyzkoušena nová izolační hmota sklobyt, která společně s betonem má prosakování zamezit. Investor slíbil, že chyby budou odstraněny v jižní části kolejí do konce března a na severu do 31. května letošního roku.

K STANOVISKU MLADEJ VRCHNOSTI

POLEMIKA

NA MLÁDEŽNICKÉ TÉMA

V minulém čísle jsme otiskli stanovisko předsednictva ÚV ČSM k některým otázkám aktuálním zvláště mezi pražskými vysokoškoláky. Jak vyplývá z jeho textu, a nejen z textu, ale i z ducha společné schůzky PÚV ČSM, předsednictva Městského výboru ČSM v Praze a předsednictva VOV ČSM v Praze, která se konala 26. ledna, nastal čas vhodný pro diskusi. Pro diskusi o obsahu práce mládežnické organizace, i o tom, je-li organizace ve své dosavadní struktuře schopná plnit to, co by měla. V tomto čísle otiskujeme první příspěvek, který nám došel. Věříme, že se brzy ozvou i další, kterým leží osud mládežnické organizace na srdci.

Redakce

Človek sa nemá protiviť vrchnosti. Zvlášť vtedy, keď ako výraz kolektívneho rozumu vydala svoje Stanovisko. A keď už, súdruh, máme Stanovy, demokratický centrilzmus. Ano mal by som ísť na pôdu organizácie. Na najbližšom zasadnutí Mestského výboru ČSM v Prahe by mi už asi bolo dopriane viac sluchu. Zrejme by bola ochota diskutovať i vyššie. Zo schôdze na schôdzu. Jedna vec! Druhá, že Stanovisko má ctižiadosť presvedčovať verejnosť. Mlčanie by bolo súhlasom považovaným na pôde orgánov Sväzu za podporu názoru PÚV ČSM. I preto predkladám hlavne študentskej verejnosti iný názor.

Až len v nedávno minulých dňoch sa objavili v pražskom študentskom živote problémy, na ktoré je treba reagovať. Toľko vyplývá z úvodných slov (V minulých dnech se konal) „Stanoviska PÚV ČSM k některým aktuálním problémům mezi pražskými vysokoškoláky".

Človeku, ktorý má omnoho menej informácií ako predsedníctvo ÚV ČSM sa naopak zdá, že odbiją ak nebodaj už neodbila hodina dvanástá. Dlho pred odloženým V. sjazdom, okolo vysokoškolskej konferencie i inde i po oboch vrcholných zhromaždeniach sa neprestajne diskutovalo či lepšie kritizovalo. A nielen to — i jednalo. Búrlivo na Strahove či v pražských uliciach 31. X. 1967. Obdobne po IV. sjazde spisovateľov na pražských fakultách. Ak až posledný aktiv študentov vysokých škôl v Prahe dolial poslednú kvapku do pováru PÚV potom majú súdruhovia v predsedníctve ozaj veľký pohár — mnoho musia, prepáčte, musíme vydržať.

PÚV priznáva celý rad vlastných chýb. Súčasne ich zľahčuje, vraj, chybami nižších orgánov. Zo všetkého jasne vyplývá, že súdruhovia nie sú ochotní uznať prioritu vlastných nedostatkov. Ignorancia problémov zo strany ÚV brzdila a ešte brzdí prácu dole.

Pražskí študenti na pôde svojich svázáckých organizácií dokazovali ako ďaleko majú od apolitičnosti. (Na rozdiel od mnohých vykladačov posledných udalostí si totiž ešte stále spomínam, že kdesi kdosi hovoril: „politika je koncentrovaná ekonomika"). Za celú tu dobu sme sa nedočkali verejného slova ÚV ČSM a ak, tak len k niečomu a teraz len k niečomu a ešte o niečo viac.

V Stanovisku sa so všetkou vážnosťou posudzuje návrh na usporiadanie referenda o forme študentskej organizácie. Zase však len — Stanovy nedovoľujú. Opäť sa panúka riešenie dbajúce akýchsi medzí. Nie, nie je potreba dôkazov o mienke študentov. Kdo sa dívá a počúva, pozná odpoveď.

Kto vie koľko času a úsilia pracovníci okresných výborov ČSM venujú snahám o zaistenie plnenia základných povinností členov plateniu príspevkov — musí tiež vedieť viac o skutočnom stave ČSM. Kto vie aký bol úbytok členov v posledných rokoch, má ďalší argument. Kto vie ako organizácie oprávdu dodržujú ducha i literu Stanov, má už mnoho argumentov.

Kdo vie a na vlastné oči vidí prácu sekretariátov, výrobu rôznych všetkých možných i nemožných „materiálov", slávu udelovania odmien (odznakov) — má znalosť o lesku i biede Československého sväzu mládeže. Aký lesk, aká bieda — o čo ide?

O jednoznačnú a bezvyhradnú možnosť prostredníctvom svojej mládežníckej organizácie prejavovať a to s vecným smyslom svoje námety a názory. Od výborov sa nežiada, aby umožnili politickú diskusiu. Chce sa viac, aby prostredníctvom výborov ČSM (včetne ÚV) boli verejne prezentované a s plnou politickou autoritou organizácie mladých prebojovávané návrhy demokratickou väčšinou schválené.

Chce sa ešte viac, chce sa, aby mladí komunisti pôsobiaci v ČSM dôsledne plnili čo od nich očakáva komunistická strana i Sväz mládeže — to je, aby na pôdu strany prenášali skutočné problémy mládežníckeho hnutia a nie pseudoproblémy svázáckych inštitúcií.

Chce sa, aby na pôde strany vystupovali ako dôslední obhájcovia predstáv mládeže o socializme.

Chce sa ak názor demokratickej väčšiny nie je ich názorom, aby z toho vyvodili príslušný záver — uznali, že nie sú schopní nikoho presvedčiť, že nemôžu viesť a teda ani to nebudú chcieť.

Pre toto všetko sa chce, aby Komunistická strana Československa poznala pravdu o ČSM — 1968.

Chce sa, aby sa aplikovali obecné pravdy, aby fakt, že ten kdo sa rozhodol pre dráhu politického pracovníka ČSM uvažuje a koná podľa toho, že raz bude chcieť robiť politickú prácu inde, — bol braný v úvahu. Lebo takéto osobné plány vytvárajú osobné postoje v styku s inštitúciami či organizáciami, kam bude mať dotyčný raz namierané. Pomáhá si, ukazuje ako mu to dobre ide. Práca je dobrá, súdruh je dobrý! Sväz mládeže je nedobrý.

Nehovorím, že nič sa neurobilo, to nikdo nehovorí. Mnohí však hovoria, že to hlavné sa stratilo: dôvera československej mládeže.

Tvrdíme, že ak by nám Komunistická strana Československa prestala poskytovať svoju podporu, sme organizáciou odsúdenou k zániku. Uvedené i mnohé ďalšie poznatky dokazujú, že vo všetkých sociálnych a vekových skupinách mládeže je to jednaké.

„Studentstvo" však „je nejcitlivější částí inteligence a inteligence je nazývána inteligencí právě proto, že nejuvědoměleji, nejskutečněji a nejpřesněji odráží a vyjadřuje vývoj třídních zájmů a politických seskupení v celé společnosti . . .". (V. I. Lenin, O mládeži, Praha 1956, str. 105).

V našich dňoch opäť študentské hnutie formulovalo najpresnejšie práve požiadavky týchto dní. V podstate volá po súlade formy a obsahu. Dnes skutočne nemá študentské hnutie, kde predniesť s významom súdy ku ktorým je kvalifikované a ktoré predniesť, je v záujme celku. Lebo nikdo nevie, či to, čo dnes len niekto hovorí, nebude zajtra mienkou všetkých.

Nutnosť uskutočnenia takýchto požiadavkov je evidentná už i vzhľadom k oneskorenej reakcii spoločných ústredných orgánov ČSM.

Žial smutná politika vôči študentom priniesla Sväzu mládeže i bolestivé ľudské strasti. Stratili sme vo Sväze mnoho cenných ľudí. K posledným patrí kolega Pinc. Čia je to vina?

Nehovorme o vine, hovorme o riešení! Všetci sme ním povinní vôči sebe, československej mládeži, vôči minulosti komunistického a demokratického mládežníckeho hnutia tejto krajiny a vôči budúcnosti jej socialistickej spoločnosti. I za cenu, že niektorý osobný socializmus nebude dobudovaný. Tak je to v súlade i s demokratickým centralizmom — o tom nebudem hovoriť, ale doporučujem PÚV ČSM, aby na budúcom zasadnutí diskutovalo na téma a v smysle malého článočku piatého čísla Studenta „Svoboda projednávání a akční jednota".

Mám dojem, že táto diskusia by tam bola účelná v čase, ktorý prináša renesanciu československého mládežníckeho komunistického hnutia. Čo robiť? Volne interpretovanými slovami G. B. Shawa a proti ich pôvodnému smyslu staviam polemickú otázku:

Keď sa loď potápa, nepýtáme sa či katastrofa, dielo zkazy, je obrazom viny neschopného kormidelníka lebo kapitána, ale všetci sa vrhneme k čerpadlám.

V Prahe 30. januára 1968.

JOZEF WAGNER, člen MV ČSM, Praha

HELE, MARTAN!

KRESLIL IVAN SVOBODA

STUDENT

Týdeník ČSM a vysokoškolské rady ÚV ČSM. Šéfredaktor – dr. Ivan Krofta. Zástupci šéfredaktora – Karel Šmíd a dr. Marcel Jansen.
Redaktoři – dr. Miloš Beneš, Petr Feldstein, Petr Hodan, Ladislav Kadavý, Miroslav Klomínek, Tomáš Pěkný, Hana Vondřichová, Helena Votrubová.

Adresa redakce: Praha 1, Staroměstské nám. č. 17, tel 22 02 83. Tiskne Mír, Praha 1, Panská 6. Redakce nevrací nevyžádané rukopisy. Rozšiřuje a objednávky přijímá PNS. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice tisku, odd. vývozu tisku, Praha 1, Jindřišská 14. Předplatné ročně 52 Kčs, čtvrtletně 13 Kčs. A-26*81025

student 2

Gabriel Laub

citát VAŠE / NAŠE opora

Citátů používají lidé líní, kteří si nedají námahu, aby myšlenku formulovali sami.

Citátů používají lidé pilní, kteří si dají tu námahu, aby je vyhledali v tlustých knihách.

Obě věty jsou stejně průkazné a stejně nedokazatelné. Musíte tedy prodělat dosti rozsáhlou a složitou duševní práci, než se přikloníte k jedné z nich. Tuto práci by pochopitel velice usnadnilo, kdyby tyto věty byly citáty, kdyby měly v závorce v pravém rohu podpisy svých autorů — pod jednou například „Karel Marx", pod druhou třeba „F. J. Kolár" — rozhodli byste se patrně podle toho, kterého z těchto dvou myslitelů si více vážíte. S důvěrou, že tu myšlenkovou práci už prodělal za vás.

Čímž je úloha citátu do jisté míry vysvětlena.

Citát je lepší než argument. Lze jím vyhrát spor, aniž byste odpůrce přesvědčili.

(Gabriel Laub)

Každý citát — pokud necitujete dílo v celku — je přečin proti autorovi. Je to plagiát naruby: podepisujete autorovým jménem svou myšlenku, kterou se z nějakých důvodů neodvažujete vyslovit vlastním jménem.

I když autor je původcem uvedených slov, vy jste vybral jen to, co se vám hodí. V nejlepším případě — abych vás nepodezíral z neetických úmyslů — citujete jen to, co jste dokázal pochopit. Tedy buď si z autora ulomíte kousek, který potřebujete k zalátání díry v mozku, nebo ho nutíte, aby se svrkl na vaši míru. Právnicky by se to dalo kvalifikovat jako trestní čin ublížení na myšlence.

S ublížením na těle má ještě to společné, že odpůrce mrzačíte obmyslně, s chladnou záludností, kdežto těm, které milujete, to děláte z lásky. Chodíte s vytrženou větou oblíbeného autora, jako kdybyste nosil v kapse na ukázku utržené ňadro své milé.

Citáty mají větší cenu, než se tobě snad zdá, neboť vysvětlují, dokazují, srovnávají . . .

(F. L. Čelakovský)

Vy ovšem citujete pouze ze skromnosti — nechcete zastírat, že sám byste to tak dobře formulovat nedokázal. Vaše skromnost, příteli, je falešná, jako každá jiná. (Pozor, docela slušný citát k použití!) Jste-li člověk samostatně myslící, jste si vědom, že používáte citátu jako součásti své vlastní formulace, pro váš účel mnohem přesnější, než ta citovaná. Jste-li člověk samostatně nemyslící, je vaše skromnost prostě velikášstvím: Vždyť jste si ten citát nevybral sám!

Když Bůh chce potrestat nevzdělance, vkládá mu do úst citát z Písma.

(Židovské přísloví)

Kromě trestního činu ublížení na myšlence dopouštíte se citováním — jelikož vydáváte vámi upravenou část tvrzení celou autorovu myšlenku — trestních činů podvodu, pomluvy až difamace, týrání osoby, jež není s to se bránit, zneužití důvěry, neboť autor odevzdal své myšleny do vašich rukou s důvěrou, případně také podrývání úvěru (v zemích, kde autoři myšlenek mohou mít úvěr). Kdo by pak dokázal skutečně ve stručném citátu obsáhnout plně autorovu myšlenku, dopouští se těžké urážky na cti, neboť tím jasně ukazuje, že autor je starý žvanil, který všechno, kromě jedné či dvou vět, napsal zbytečně. Pachatel často v těchto případech přitěžuje okolnost, že prozradil skutečnost, která měla být ve státním zájmu utajena. Polehčující okolností pro něj je, že provedl vlastně důkaz, že citovaný autor nepatří k těm, z nichž se vůbec nic nedá citovat.

Pokud se týče citování teorií, tak na to byl praktik.

(Milan Růžička)

Teorie: neomezená pokladnice citátů pro všechny případy.

(Gabriel Laub)

Každý autor si totiž přese všechno přeje být citován, čímž ovšem prozrazuje, že mu víc záleží na tom, aby byl znám jako autor chytrých myšlenek, než aby ty myšlenky zůstaly chytré. Říkejte tomu ješitnost, ale nějaký důvod autoři musí mít, proč vydávají své myšlenky všanc veřejnému použití. Citát totiž dělá reklamu nejen sečtělosti citujícího, ale i věhlasu citovaného, přičemž v tomto případě není důležité, co citují, ale koho. Nejslavnější lidé jsou ti, jejichž každé slovo je citátem.

Citování je totiž projevem hierarchického, autoritářského myšlení. Podepírá tvrzení nikoliv autoritou rozumu — ten, maje moc pouze nad jednotlivci, vlastní autoritu nemá — ale autoritu jména. Jako ve všem působí tu zpětné vazby, ale zdá se, že citování má větší význam pro vznik autority než autorita pro vznik citování. Hierarchické myšlení má jednoduché formule: kdo je citován, je autorita.

Kompilátor je autor knížek z cizích citátů, aforista je autor citátů pro cizí knížky.

(Wieslaw Budziński)

Nevím ovšem, co by se dalo namítat proti citování formulí, pravidel, definic, matematických či chemických vzorců, přísloví a aforismů. Všechny tyto myšlenkové útvary mají to do sebe, že se nedají citovat v úryvcích.

P. S. Moudré věty máme citovat, i když jsme náhodou jejich původci.

(Gabriel Laub)

■ MOSKEVSKÁ ZPOVĚDNICE KARLA ŠMÍDA A KARLA HVÍŽĎALY

Fotografuje Karel Havlíček

VOLÍM ČÍSLO TŘI

Narodil se roku 1933. V roce 1957 absolvoval Moskevský umělecký institut Surikova. Své grafiky a obrazy ještě nikdy nevystavoval, ale zato už ilustroval asi 30 dětských knížek. Jeho ateliér je rozsáhlý a světlý, umístěný pod střechou jednoho velikého moskevského činžáku.

ILJA KABAKOV

Máte rád děti?

Ano, je to tak možné říci.

Myslíte si, že svět dítěte a svět umělce je si nějak podobný?

Člověk prožívá tři uzavřené cykly. Cyklus dítěte, cyklus dospělého a cyklus starce. Když se cyklus neukončí v jemu stanovenou dobu, pokračuje bez ohledu na věk, a proto je možné, že jsou dospělí i starci dětinští. Nejšťastnější ovšem je, když každé období vrcholí ve svém čase, neboť každé údobí, každý cyklus má svůj úkol. Úlohou dítěte je seznámit se se světem, který neznalo, a dítě je zodpovědné jen samo sobě. Dospělý člověk zodpovídá za tento svět. Když tento úkol splní, nastupuje cyklus stáří, jehož úkol mně není ještě znám, neboť nejsem tak starý, ale myslím si, že v tomto období jsou ještě hlubší úkoly, než u obou předcházejících cyklů.

Tuhle na jedné výstavě zde v Moskvě se rozčiloval jeden pán nad obrazem a posměšně říkal: Ty umělci se mohou učit od dětí! Stejnou větu jsme slyšeli vyslovovat s hrdostí několik umělců. Z čeho vyplývá tenhle rozpor?

Myslím si, že to není rozpor, ale nedorozumění. Všechno je dobré tak, jak je. Myslím si, že dítě nemůže být dospělé a dospělý nemůže být dítětem.

Co si myslíte o vztahu diváka k uměleckému dílu, tedy o problému komunikace?

Domnívám se, že existují dva typy obrazů. Monologické a dialogické. V prvním případě diváci vystupují jako pozorovatelé – pasiva, jako pustý sud, který je třeba naplnit. Z toho vyplývá přímo i forma těchto obrazů. Je to forma agresívní.

Dialogické obrazy předpokládají diváka na stejné úrovni, jako je autor. V tomto případě tvoří sobě rovné vypravěče. Obraz nahrazuje jejich rozhovor a jako v dobré besedě bývá tón spokojený, tichý a přemýšlivý.

A jaké obrazy malujete vy?

Chtěl bych si myslet, že patřím k druhému typu

Když jsme poprvé vešli do ateliéru E. Neizvestného, připadali jsme si tam jako v boxerském ringu, kde se rvou dva nadlidi. Když jsme vstoupili poprvé do vašeho ateliéru, připadali jsme si tu jak v nebi, jak v pohádce... Je náš dojem ojedinělý, anebo vyplývá z nějakého záměru?

Základem pohádky je touha a myslím si, že touha není cílem umění.

Jak jste se dopracoval k tomuto pohledu na svět, k tomuto ztvárnění světa?

V tomto směru prochází hranice, kde se v odpovědi mohu odklonit na dvě strany. Mohu odpovědět buď jako umělec, nebo jako divák. Když budu odpovídat jako umělec, řeknu, že má odpověď je v mém stylu. Jako divák řeknu, že odpověď je tak triviální, že nestojí za řeč.

A co je tedy váš styl?

Vše, co umělec říká, všechny jeho myšlenky se realizují v jeho stylu.

Někteří umělci zde třeba vycházejí z filosofie Dostojevského či Danta...

Na všech filosofiích mě ze všeho nejvíce zajímají etické problémy. Nevím, zde není odpověď příliš jednoduchá, neboť každá osobnost je tak dramatická a tak složitá, že ji nelze jako celek zcela pochopit a pojmout.

A v čem jsou tedy gnoseologické kořeny vaší práce?

Nechci odpovídat.

Proč se tedy tak často vyskytují ve vašich pracích motivy mouchy a sprchy?

Každý předmět je zároveň předmětem a pojmem. Moucha, to je odporný tvor, a přitom létá. Sprcha je pro mne aparát na koupání a současně má význam očekávání.

Očekávání čeho?

Když člověk vleze pod sprchu, otočí kohoutkem a čeká, až poteče voda. A to ještě neví, jaká. Teplá, studená nebo vlažná?

Je možné tedy říci, že vaše obrazy jsou sestavené jako koláže, jako zátiší předmětů. Napětím mezi těmito předměty chcete v divákovi vytvořit jisté asociace...

To je velice přesné. Ty jednotlivé předměty jsou hloupé. Míč, tyčka, trubka... Napětí je ve vztažnosti... Mým úkolem je, aby bylo co nejméně předmětů, a co nejvíce pojmových asociací.

O kterém předmětu si myslíte, že vnitřně obsahuje největší napětí mezi pojmem a svým obsahem?

To je špatná otázka, protože řada pojmových asociací vzniká od vztahu předmětů a ne od předmětu samého. Každý předmět, když je sám, je obklopen stejným počtem asociací. Skleničkа jako člověk.

Mezi kterými předměty je největší napětí?

Já bych se spíše zeptal, mezi kolika. Napětí mezi dvěma a nejúplnější řešení mezi třemi. A protože řešení je vždy lepší, než napětí, volím číslo tři.

Čím byste chtěl být, kdybyste nemohl být výtvarníkem?

Houslistou.

Každé povolání zanechává na člověku stopy. Učitelé rádi poučují, novináři se rádi vytahují. Jaké stopy zanechává na člověku vaše povolání?

Moje povolání je velice složité a často úkoly, které si člověk dává, se ukazují jako neřešitelné, a proto základní stopy, které na člověku zanechává, to je měkkost a snášenlivost.

Co děláte, když si chcete odpočinout?

Když je práce normální, obsahuje soustředění – nápor i odpočinek, a aby byla v takovém stavu, musí být nepřetržitá. Únava vzniká od nárazové práce. Když je práce nepřetržitá jako plavání v moři... chvíli plaveš prsa, chvíli ležíš na zádech, tak se nikdy neunavíš.

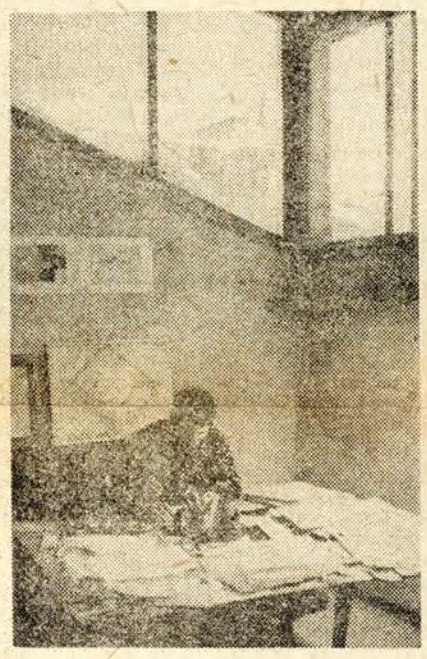

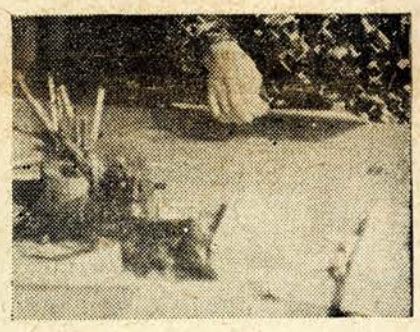

Kdy jste poprvé namaloval svůj obrázek?

Nepamatuji se.

Kdy vstáváte?

6.30 hodin.

Které jídlo máte nejraději?

Nevím.

Kdy se vám pracuje nejlépe?

Do šesti večer.

Co nejraději pijete?

Nevím.

Jaké dívky se vám nejvíce líbí?

Střední velikosti.

Kterou knihu máte nejraději?

Mann – Dr. Faust.

Kterého umělce nebo kterých umělců si nejvíce vážíte?

Nevím.

Koho máte nejraději z našich československých výtvarníků?

Sochaře Aleše Veselého.

Chodíte rád do kina?

Ne.

Bojíte se někdy?

Nevím.

Čemu se nejraději smějete?

Dobrému slunečnému počasí.

Řekněte nám svůj nejoblíbenější vtip?

Měl jsem dědečka. Jednou se ho babička zeptala: Pojedeme na trh, dědečku, prodat dvě slepice a koupíme polštář pro hosty, nebo si ho na ty dva dny půjčíme u sousedů? Můj děda odpověděl: Tak i tak je dobře... To sice není vtip, ale rád si na tuhle příhodu vzpomenu.

Básník V. Nezval řekl, že dobrý básník musí umět napsat báseň na všechno, třeba i na slovo česnek. Domníváme se, že to jde aplikovat i na malíře, že každý malíř musí umět nakreslit i vtip. Mohl byste nám nakreslit nějaký vtip?

Odpověď:

Kam byste jel nejraději na dovolenou?

K moři.

Jel byste sám?

Sám.

Máte auto?

Ne.

Chtěl byste ho mít?

Nevím.

Jaké šaty nosíte nejraději?

Jakékoliv.

V kolik hodin chodíte spát?

O půlnoci.

Spíte rád?

Ne.

Zdají se vám nějaké sny?

Nikdy se mi žádný sen nezdál.

Jste přesný, když máte schůzku s dívkou?

Přesný.

Máte děti?

Mám holčičku.

Chtěl byste mít ještě další?

Ne.

Čím byste chtěl, aby byla vaše dcera?

Nevím.

Hrajete na nějaký hudební nástroj?

Špatně na kytaru.

Umíte zpívat?

Stejně špatně.

Kterou písničku máte nejraději?

Cikánskou romanci.

Kouříte?

Ne.

Líbí se vám minisukně?

Samozřejmě, sukně mám rád tak krátké, jak jen je to možné.

Koho ze svých přátel máte nejraději?

U. Soostera.

Co nenávidíte?

Nevím.

Jste pověrčivý?

To je nebezpečná otázka...

AUTOPORTRÉT, KTERÝ NÁM ILJA KABAKOV PŘI ROZHOVORU NAKRESLIL

od šamanismu k socialismu

OBČAS SE STÁVÁ, ŽE SE ČLOVĚKU SPLNÍ TO, CO SI PŘEJE. MY JSME SI PŘÁLI JET PO JENISEJI NA VORECH. ZE ZAČÁTKU VŠE NASVĚDČOVALO TOMU, ŽE SE NÁM TOTO NAŠE SKROMNÉ PŘÁNÍ VYPLNÍ. DOSTALI JSME POZVÁNÍ OD BRATSKÝCH TURISTŮ, BUMÁŽKU S KULATÝM RAZÍTKEM (ABYCHOM SE MOHLI VOLNĚ POHYBOVAT PO SOVĚTSKÉM SVAZU) A LETENKY. PO ČASE JSME PŘÁNÍ JET JENISEJ MUSELI ZMĚNIT ZA JINÉ PŘÁNÍ.

Bratští turisté o nás tak pečovali, že jsme v Bratsku zůstali tři dny, i když jsme původně chtěli letět hned dál – do Irkutska. Setkali jsme se v Bratsku i se dvěma hochy, kteří na kolech vyjeli z Novosibirska a chtěli za prázdniny dojet až do Vladivostoku! (Na kolech!) Snad prý tam nějaká silnice vede. Trudná a hlavně daleká to cesta!

V Irkutsku, v městě ležícím u Bajkalského jezera, jsme vydrželi čtyři dny. Ne, že by se nám tam obzvlášť moc líbilo (není to moc hezké město a navíc pršelo), ale měli jsme jakási jednání s úřady, které se drobátko protáhlo. V podstatě šlo o nepochopení jedné strany druhou. A naopak. Oni nemohli pochopit, proč nechceme jít na trasy se speciálně vybavenými turistickými základnami a se zajištěným průvodcem. My jsme zase nechápali, proč oni nemohou pochopit to, že jsme se na tak dlouhou cestu vydali proto, abychom zjistili, co s námi udělá pobyt v necivilizaci, kde bychom byli odkázáni jen na své vlastní neschopnosti. Nakonec jsme se dohodli na Sajanách. Jenisej vzal bohužel za své (byl prý nebezpečně rozvodněn), ale tam se snad dostaneme někdy příště.

Pohoří Sajany je 2000–3000 m vysoké a hlavně značně rozlehlé (asi tak, jako celá naše republika. Na celém tomto ohromném území je pět vesnic, mezi kterými obstarává spojení malý dvouplošník. Doprava jinak je nemožná, protože 500 km z vesnice do vesnice, přes hory, přes doly, cestou, necestou, zkrátka tajgou, je i pro zkušené záležáky, jako jsou místní obyvatelé, trochu příliš velká vzdálenost.

Obzvláště, když v tom březovém háji s modřiny, borovicemi, „kedry", močály a komáry neexistují silnice. Zásobování potravinami, kulturou, poštovajnem, učiteli a jinými nezbytnostmi, se tedy děje výhradně letecky. Tím nechci říci rychle, ale za pomoci letadel.

Za celou tu dobu strávenou v různých městech se nám nepodařilo sehnat podrobnější mapu, než je ta, kterou jsme vytrhli z atlasu. Až teprve v Alygdžeru jsme ukořistili ne sice mapu, ale schéma, na kterém bylo vidět, co tam teče, ale ne kudy (Alygdžer je vesnice vhodná k tomu, aby se z ní vyšlo a zase se tam vrátilo, což jsme učinili). Dostali jsme se tam létajícím prostředkem, vybaveným speciální dutinou pro maximálně 12 lidí, přesněji cestujících, neboť pilot má dutinu zvláštní. Přistání se konalo na louce, kde se pásly krávy. Uvítala nás smečka hladových a divokých psů, kteří zběsile poštěkávali když ucítili Evropany. Kvůli nám nastalo pozdvižení, protože jsme byli první cizinci, kteří navštívili tuto vesnici velice připomínající Klondyke. Jelikož ve vesnici nemají milici, zaregistroval nás předseda alygdžerského selsovětu pomocí nějakého kulatého razítka, které nám vtisknul na soupisku.

SNÍMEK ZDEŇKA THOMY

Při nezbytné KPČ (kulturně poznávací činnosti) jsme objevili, že podél řeky Udy mezi horami je vystaveno, ale spíš zbořeno tolik dřevěných baráčků, a tee-pee (rusky čumů), kolik jich stačí k umístění asi 400 obyvatel. V jednom bytě, což jsou tři až čtyři místnosti asi tak 5 krát 5 metrů, soustředěné kolem jakéhosi centrálního topení (jedna velká pec), bydlí celá rodina, která je někdy dost početná. Dalo nám práci rozpoznat školní budovu, budovu pošty, kina, klubu, krámu a nemocnice, protože všechno vypadalo stejně dřevěně a nápis byl vždy nějak umně skryt, nebo úplně chyběl. Předseda pro nás uspořádal press-konferenci, protože věděl, že když přijede návštěva ze zahraničí, sluší se uspořádat press-konferenciju. Setrvali jsme v dlouhém přátelském rozhovoru a při této příležitosti nám předseda vyprávěl o Tofech.

Tofaláři byli asi do dvacátých let kočovný národ, potom jim sovětská vláda vystavěla vesnice v horách. „Přešli jsme od šamanismu k socialismu," říkal předseda. Tofů je asi 500 a stále jich ubývá, protože se mísí s Rusy. Od místních Rusů jsme se doslechli, že v tofských rodinách vládne žena. Nevím, jestli v důsledku toho jsou tací, jací jsou – zakrslí, křivonozí, šikmoocí, černovlasí, opálení a milí, (ale to všechno se snad ženám nedá klást za vinu). Jsou něco jako Eskymáci, Mongolové a Indiáni v jednom. Těch, co mluví tofsky, je už málo, většinou ti starší, a ve škole je vyučovacím jazykem ruština. Tofské písmo nikdy nebylo a už asi nebude, jak to tak vypadá. Alygdžerský učitel přišel na presskonferenci s akademickým zpožděním a hned nám říkal, jak má těžkou, ale zábavnou práci. Stěžoval si, že některé děti rusky vůbec neumí a ani se neučí, protože jsou líné a pohodlnější než děti ruské. 15 procent místní mládeže prý odchází ročně do měst na různé školy a málokdy se vrací.

Jejich oblečení je velice rozmanité a přizpůsobené podmínkám. Zalíbily se nám stařeny, ženy a děti ve vysokých, kožených, ručně šitých půllitrech.

Tofové se živí lovem (samozřejmě, když jsou lovci), prodejem kožešin a chovem sobů. Nepěstují nic, protože je tam všude mokrá půda, špatné počasí, prostě ne a ne se něco urodit. V horách mají lovecká střediska a jezdí do nich na sobech dvakrát do roka, vždy asi na čtyři měsíce. Sob je vyloženě výhodné zvíře, protože si obživu obstarává sám. A to tak, že žere jen mechy a lišejníky (a tím ztěžuje turistům orientaci). Umí plavat, čehož se využívá při brodění. Unese 30–40 kg a ujde 35 km denně, dokonce i v horách – na rozdíl od koňů. Sobí mléko i maso je velice chutné, alespoň nám chutnalo.

Nemoci se tam žádné nevyskytují, takže nemocnice s 20 lůžky je většinou nevyužitá. Ojedinělými pacienty jsou zranění domorodci, kteří vedli nerovný boj s vlky a medvědy. S pýchou nám předseda sdělil, že vloni zabili 20 vlků, zatímco předloni jen 12. Nakonec jsme byli podle sibiřského zvyku pohoštěni „pelmeni" a dostali jsme několik moudrých rad na cestu. Místo rance buchet nám byla přičena malorážka a byl nám přidělen Toj, který nás dva dny doprovázel.

Postupovali jsme proti proudu Kara-bureně neznámo kam, ale s nadějí, že až přijdeme do hor, konečně se tohoto prudkého a studeného kamaráda zbavíme. Zbavili jsme se však kamaráda méně prudkého a méně studeného – Toja. Jeho koně totiž se nechtěli brodit a on ze solidárnosti s nimi taky ne. Svorsvorně vzdálili nabravše azimut Alygdžer. My jsme za těch zbývajících deset dní ušli asi 100 kilometrů, vylezli na nějaké 2500 m vysoké kopečky, přebrodili několik řek a vůbec jsme se nedivili, že se koňům do brodění moc nechtělo. Nepříjemné zážitky však byly vytlačeny zážitky méně se vzdálili, nabravše azimut a vysvětluji si to tím, že jsme vnímali jen tu krásu kolem. Zvěře jsme moc neulovili a oni jsme jí moc neviděli:

1. protože jsme měli poněkud těžší ruksaky (průměrně 35 kg) a tudíž jsme kráčeli s hlavou sehnutou až ke kolenům (a od kolen, jak každý ví, je dost špatný rozhled);
2. protože jsme šli asi dost hlučně (třeba už jen to hlasité supění);
3. protože jsme měli zbraň a té se, jak známo, každé zvíře bojí. To, že jsme s ní neuměli příliš zacházet, to se jistě každý dovtípí.

Ale zvířátek je tam, jak jsme slyšeli i od nezletilých dětí, mnoho. Lidí jsme také moc neviděli, ale v tom má zaručeně prsty ta nesmyslně prostorná tajga (ta snad má i čtvrtý rozměr) a též chladno, ve kterém každý normální člověk sedí za pecí a hřeje si kolena.

Těmi různými neúspěchy se nedáme odradit a až nabereme sil a financí, pojedeme na Sibiř znovu, pokud možno na delší dobu a já pak o tom pro ty odvážnější (nepříliš vybíravé) čtenáře něco napíšu.

GABRIELA ZOUBKOVÁ

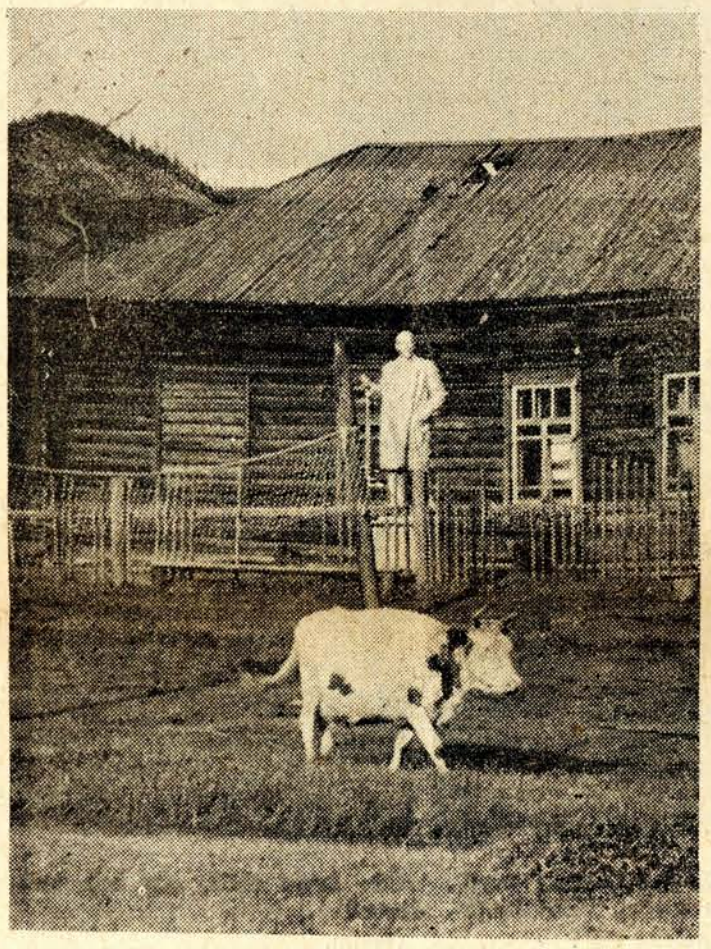

SNÍMEK GABRIELY ZOUBKOVÉ

DR. BARNARD FOTO: STERN

„...a ještě jednou opakuji," prohlásil dopisovatelí moskevského listu Trud sovětský ministr zdravotnictví chirurg-akademik Petrovský:

„Současná úroveň vědy neumožňuje dosud dosáhnout trvalého spojení orgánů, existuje-li imunobiologická reakce. Při experimentu v Kapském městě není všechno jasné, neboť není popsán vývoj choroby. Mnohé hovoří pro to, že bylo použito tlukoucího srdce. Tuto skutečnost nelze ničím ospravedlnit. Povinností chirurga je být smělý, ne však na pacientův účet. Mišence Haupta převezli z nemocnice pro barevné do Barnardovy nemocnice pod záminkou krásného výrazu „pro vědu". To by však nemělo v lékařské vědě existovat. Jsem ohtov, bude-li třeba, provést pro vědu experimnet na sobě, ne však na pacientovi. Především je zájem pacientův, teprve pak vědy. Jak dlouho by žil ještě Washkansky s vlastním srdcem? Měsíc, dva, tři?... Transplantované srdce však tlouklo jen 18 dní.

VLCI & beránci

PROČ VLCI & BERANCI

Vždycky, když jsem se setkal s dalším mladým vlkem, zajímalo mě, odkud se bere ta troufalost být neodehnatelný. Neboť taková je jejich základní vlastnost: nejsou vždy úspěšní, tím méně neodolatelní; nejsou ani nejdravější, tím méně krvelační. Imponují spíš jizvami než kořistmi a vlastně nic jim není dost — v nějakém hlubším, zoufalejším smyslu: ne že by chtěli víc, spíš chtějí nejvíc, ne-li všechno. Naproti tomu mladí beránci nic nechtějí: nic z toho, co by takřka snadno mohli mít. Nechtějí všechno, chtějí něco jiného. Jsou jiní. Rozhořčují nás obyčejně tou svou vybíravostí, jež odmítá nejenom to, co se nám nelíbí, ale i to, co se nám líbí. Jsou věrni něčemu, co my jsme v sobě hrdi potlačili. Nepřijímají naši hru, a my najednou vidíme, že nám ji vlastně někdo vnutil. Jenomže vlci jsme tak trochu všichni — a dokonce jsme někdy beránci. A proto je nebudu popisovat, nýbrž jim budu klást otázky.

Kdysi jsem mu řekl, že svůj tomismus dělal vlastně vždycky jako happening. Teď se nabízí poznámka, že happening je pro něho poněkud fanatické náboženství. Vysvětluji si jeho vášnivou jednostrannost také jeho životopisem. Po maturitě pracoval rok na stavbě, tři roky jezdil na nádraží s ještěrkou, rok pracoval v textilním skladu, dva roky v papírně, pak rok ve výzkumáku u počítacího stroje. Přitom studoval dálkově čtyři roky ekonomii a teď studuje druhým rokem filosofii a sociologii. Na vojně nebyl, dostal modrou knížku. Můžete jej potkat ve Špálově galerii, kde teď údajně prodává obrazy. Narodil se 30. 8. 1942 v Praze, žije s bratrem oddaným happeningu u rodičů v Praze a jmenuje se Evžen Brikcius.

Chtěl bys být světoznámý? Ne. **Takže všechna ta světová publicita je proti tvé vůli?** To nechápu jako prostředek ke slávě, i kdybychom žili ve státě, jako je každý jiný, pak by to bylo dobré — proč by o happeningu, který je kolektivní záležitost, nemělo vědět co nejvíce lidí. Takže jsem rád, když o tom napíši. Byl jsem nerad, když jsem se dozděoěl, že to je třeba časopis Svobodné Evropy. Ale ať to lidé vědí... **Co aby věděli? Že Evžen Brikcius dělá happeningy?** Jednak to, ale především aby věděli, že když Evžen Brikcius udělá happening, že ho za to zavřou. **Děláš tedy happeningy proto, abys mohl dělat happeningy?** Všechno, co jsem dosud řekl, se týkalo toho, proč chci, aby lidé věděli, že dělám happeningy. — Když jsem se začal trochu starat o filosofii, tak jsem měl vždycky okamžitě hotovou odpověď. Ale čím víc jsem to dělal, tím míň jsem o tom byl schopen říci. A když se mě po létech někdo zeptal na tytéž otázky, tak jsem se zarazil, ne proto, že bych mu neměl co říci, ale protože jsem nevěděl, odkud začít. Totéž je, když se mě teď někdo zeptá na happening. Navíc k tomu přistupuje to, že jsem o něm v poslední době mluvil nesčíslněkrát.

Co umíš, co znáš, čemu rozumíš? Před léty jsem si myslil, že jsem na nejlepší cestě rozumět filosofii. Pak jsem ji přestal dělat. Paralelně jsem se snažil něco psát, pak jsem přestal i psát, protože mi papír nestačil. Pak jsem se snažil o absurdní divadlo, dali jsme se s několika lidmi dohromady, napsal jsem hru, byla to metyzická absurdita, dokonce už jsme měli zkoušky... až z toho začínal být happening. Takže přišlo období, kdy už jsem neměl rád slova, protože to je opravdu všechno zautomatizované. Když jsem se v kolektivu snažil vypádřit, vyhýbal jsem se teoriím happeningu, ale abych se ubránil spoustě výtek, začal jsem je vytvářet. Tak jsem se zase vrátil na rovinu slov, což jsem pociťoval bolestně — jednak proto, že jsem o něm mluvil a nedělal ho; a za druhé, že všechno, co bylo předtím, včetně toho všeho filosofické sebevědomí, bylo falešné a neznamenalo nic.

Byl jsem stoupencem sv Tomáše. Nejednalo se o to, že mi Tomáš imponoval tak jako spoustě lidí — jako něco dobře udělaného, naprosto dokonalého. Skutečně jsem si myslel, že ta cesta k bohu, jak na ni zve sv. Tomáš, je správná. Přitom se mi u Tomáše jednalo

SNÍMEK DAGMARY HOCHOVÉ

Co vymysleli ministři?

(Dokončení ze str. 1)

Cestu vidíme jednak v tom, že si uvědomíme, kde jsou hranice možností detailního plánování, a podle toho budeme také přikládat směrným číslům jen určitý orientační význam; za druhé budeme soustavou poradenství a prací s mládeží směřovat k tomu, abychom pokud možno dosáhli harmonie mezi tím, co mládež chce dělat a co potřebuje společnost.

Student: Řekl jste, že u nás je problém demokratizace z hlediska sociálního vyřešen. Je sice pravda, že právně, ekonomicky, společensky bylo uděláno hodně pro to, aby reálně, fakticky ty vrstvy společnosti, které nemají dostatek ekonomických předpokladů a na Západě proto nemohou studovat masově, u nás masově studovat mohly. Nicméně tady ale zůstávají fakta, že řada talentů nejde u nás studovat proto, že rodina je v obtížných ekonomických podmínkách a mladý člověk cítí morální povinnost pomáhat rodině nebo nebýt na ní závislý. To je jedna stránka věci. Další stránkou je otázka prostředí. Syn lékaře má samozřejmě lepší předpoklady studovat medicínu, protože v jeho rodinném prostředí je mu řada věcí samozřejmých nebo běžných. Syn dělníka, má-li studovat medicínu, se nemá o co opřít. Nebo problém žen. To je problém obrovský, vždyť naši ekonomové dnes počítají, jestli investice do studia ženy je vůbec reálná, když tak značné procento žen potom nedělá svou profesi.

Ve srovnání se Západem jsme v tomto ohledu jistě udělali mnoho, my bychom to ovšem neformulovali tak, že je u nás problém demokratizace vyřešen, ale že se prostě řeší.

Haňka: Používám-li teď určitých formulací, používám je v relacích konference. Je samozřejmé, že všechno má svůj vývoj a proces demokratizace je trvalý. Ve srovnání se západními státy jsme oprávněni tvrdit, *že jsme postoupili o určitý* krok, který oni mají teprve před sebou. Pokud jsou tam k tomu vůbec podmínky. Že to je teprve určitý vývojový stupeň a že musíme své možnosti dále rozvíjet, je samozřejmé.

Víme také, že ještě jistý počet talentovaných lidí z dělnických i jiných vrstev v důsledku rodinných tradic anebo spotřebitelského přístupu rodičů uniká z procesu vyšší kvalifikace. Pokud se týká žen, je jich v ČSSR na vysokých školách 39 procent. Ve světové tabulce jsme na jednom z předních míst. U nás ženám nikdo ve studiu nebrání, ani společenské podmínky, ani veřejné mínění. Spíš bych řekl, že dívky se u nás trochu obávají nebo stydí technických oborů. Možná, že je to i účinkem středních všeobecně vzdělávacích škol, kde jako profesoři působí převážně absolventi universit. Jejich působením vzniká jisté myšlenkové klíma, příznivější universitním oborům.

Student: V čem byl největší přínos z konference pro nás? Co z konference bude užitečné pro naše vysoké školy?

Haňka: Jak už jsem dříve řekl, jsme teď v období revize dřívějších metod plánování. Praktické zkušenosti nám ukázaly, že dřívější detailní závazné plánování mělo nedostatky ze dvou důvodů: za prvé — nikdy není možné stanovit na 6—8 let dopředu správná čísla, za druhé — i profily v rámci studijních oborů se vyvíjejí tak rychle, že doznávají určitých kvalitativních změn. To, co se předpokládá dnes, vypadá za osm let trochu jinak.

Stále se setkáváme s potížemi při přijímání na vysoké školy, kdy nám mladí lidé vyčítají, že je nepustíme k oboru, který chtějí studovat; při rozmisťování absolventů se zase ukazuje, že někde je stále nedostatek odborníků a někde je jich přebytek. Proto jsme loni již částečně uvolnili jednoznačně závaznou funkci směrných čísel a povolili jsme různé výkyvy. Teď směřujeme k uplatnění takových metod, aby plánu zůstala jistá usměrňující působnost, abychom však plánovali na vhodné úrovni a pružněji. U ústředních orgánů by šlo o čísla rámcová, podle nichž by se plánovala výstavba vysokých škol, a to včas a s potřebným předstihem — což se dříve nedělo. V posledních letech usilovně doháníme, co se do r. 1960 zanedbalo. Podrobnější čísla pro jednotlivé obory by se stanovila na nižších úrovních, kde mají často lepší přehled.

Profil jednotlivých skupin studentů nebo jednotlivých absolventů by se měl definitivně upřesnit pokud možno nejpozději. To znamená, že v prvních ročnících vysokých škol by měl být program výuky spíše obecný, aby se každý jednotlivec mohl rozhodovat až v období, kdy už je více patrné, jaké asi budou jeho možnosti využití. Pak bude také možno požadovat, aby každý nesl daleko více odpovědnosti za to, jaký obor si zvolil. Považujeme za nezbytné, aby se v oborové regulaci výchovy uplatnil duch nové soustavy řízení, to znamená zákon poptávky a nabídky, decentralizace v rozhodování a především přiblížení období, kdy mladý člověk rozhoduje na škole o svém kvalifikačním profilu k okamžiku, kdy skutečně bude moci svou kvalifikaci uplatnit. Ideální by bylo, kdyby už v průběhu vysokoškolského studia se praxe zajímala o studenty natolik, že by jim dávala konkrétní vyhlídky na uplatnění a vedla je k určitému zaměření.

Neuznáváme zásadu, že vysoká škola je **jenom** technologií pracovní síly, určitá etapa přípravy pro povolání. Vysoká škola je v každém případě také kulturní a vzdělávací instituci. Nás nemusí přece mrzet, když například dívka půjde studovat určitý humanitní obor, a pak se vdá a zůstane u dětí. Proč bychom se měli bránit tomu, máme-li mít vzdělanou matku dětí? Vždyť vzdělaní rodiče budou zase podporovat vzdělanost svých dětí a budou ji od nich vyžadovat. Je to vlastně investice do budoucnosti.

Budeme ovšem muset — za předpokladů, které jsem vysvětlil — počítat s tím, že vybere-li si student určitý obor, že si ho vybral na vlastní riziko. Bude třeba mladým lidem říci, že taková soustava plánování, která by zaručila všem jednotlivcům beze zbytku, že bude dělat přesně ten obor, který si vybral, u nás neexistuje. Budeme se dále snažit o rámcové usměrňování zájmů, avšak nemůžeme převzít odpovědnost za budoucnost každého člověka. Rozhodně ji nemůže převzít ministerstvo školství, domnívám se ale, že ji nemůže převzít ani celá společnost. Věříme ostatně, že se také u nás vytvoří postupně takové vazby, že ty obory, které budou mít nedostatek pracovníků, budou vytvářet stimuly morální i materiální, aby se do nich studenti hlásili ve větší míře.

Snažíme se tedy najít optimální kompromis mezi požadavkem vyhovět zájmu mladých lidí a mezi potřebou plánování. Není to jednoduché. Na vídeňské konferenci jsme viděli, jak různý je přístup k tomuto problému, a právě porovnání všech názorů a situací v evropských státech bylo pro nás mimořádně užitečné. Dalo nám určitou jistotu, jak máme postupovat dále. To je odpověď na otázku, kterou jste položili. Připomínám ještě, že problém přístupu na vysoké školy a plánování chceme nyní podrobněji rozebrat v denním tisku.

Student: Na jaře roku 1966 byl v Ostende společný evropský seminář Mezinárodního svazu studentstva a Mezinárodní studentské konference. Na seminář přijelo asi dvacet delegací studentských organizací v Evropě a byl to seminář v podstatě na stejné téma — demokratizace přístupu ke vzdělání — jako u vídeňské konference. Zajímalo by nás, jestli některý z ministrů školství výsledků studentského jednání z Ostende na konferenci ve Vídni použil.

Haňka: Nevzpomínám si. Zdá se, že vídeňská konference šla svou vlastní cestou.

Student: Studenti totiž v Ostende o problému demokratizace hovořili trochu v jiném smyslu. Cítí se samozřejmě vyhraněnou společenskou skupinou, která se pochopitelně zaměřuje ani ne tak na moment přijímacího řízení a absolutoria, ale zdůrazňuje především dobu, průběh studia. V době pobytu na vysoké škole se chtějí studenti cítit jako samostatná a hmotně nezávislá společenská skupina — jak na společnosti, tak i na svých rodinách. A v tomto smyslu vznášejí zajímavé požadavky, protože demokratizaci spatřují v míře postupu této nezávislosti. Extrémní požadavek zejména některých skandinávských studentských organizací a jedné francouzské levicově zaměřené organizace zní, aby studenti dostávali mzdy. Mohl byste nám něco říci k tomuto problému?

Haňka: Tato otázka mne zastihuje poněkud nepřipraveného. Je to, myslím, problém určitého ekonomického posouzení. Jak by se lišilo od dnešního stavu? My dáváme studentům možnost levného bydlení, levného stravování a dáváme jim stipendia. Je zřejmé, že to samo často nestačí na životní úroveň, na kterou byli zvyklí z rodiny, takže rodina jim stále přispívá. Studentské mzdy by tedy znamenaly ještě podstatně zvýšit materiální dotace na studium. Mne ovšem trochu překvapuje, že s tím přicházejí právě západní studenti, u kterých přece jenom vyhlídky na perspektivní uplatnění a především na rychlé navrácení jejich osobní investice do vzdělání jsou relativně příznivější než u nás. Zdálo by se mi, že spíš naši studenti by měli právo požadovat mzdy.

Uvažujme ale, jakým způsobem by pak bylo nutné a možné žádat od studentů plnění povinností. Je přece jenom něco jiného vztah zaměstnance a zaměstnavatele, a vztah studenta a školy. Zaměstnanec je už hotová pracovní síla, která musí produkovat, odvést svou práci, kdežto u studenta je produkce zaměřena spíš dovnitř, do něho samého, on sám by měl odvádět ne své škole, nýbrž především sobě, měl by spíš ze školy něco brát. To, že dělá zkoušky, je jenom kontrolní funkce, abychom zjistili, že do sebe opravdu něco uložil. Muselo by se tedy sociologicky prozkoumat, jestli by bylo správné na takovou životní situaci, která se liší od vztahu zaměstnance a zaměstnavatele, aplikovat princip materiálního odměňování a materiálních vztahů. Kdybychom se ostatně postavili na stanovisko, že student je vlastně zaměstnanec, pak bychom se asi museli vrátit ke striktnímu způsobu plánování. Každý zaměstnavatel má přece právo si vybrat svého zaměstnance a uložit mu úkoly podle své vůle. Odpověď zřejmě není jednoduchá a nechtěl bych, abyste tuto okamžitou improvizaci považovali za zásadní odmítnutí, my se otázkou sociální politiky vůči studentům také vážně zabýváme.

Student: Teď bychom se zase mohli vrátit ke konferenci a touto otázkou náš rozhovor zakončit. Co přinesla naše československá delegace konferenci, jaký byl její přínos?

Haňka: Na konferenci jsme vystoupili se dvěma diskusními příspěvky. Především se zásadním příspěvkem, který přednesl soudruh ministr Hájek a který obsahoval obecnější pohled. Druhý příspěvek se vztahoval na vysvětlení našich názorů na dosažení harmonie mezi soukromým zájmem a potřebami v plánované společnosti, čili soulad mezi požadavkem racionalizace a demokratizace. Vcelku je náš systém školství a zásady našeho vysokoškolského zákona v Evropě znám. Stále jsme považováni za zemi a stát, který má vyspělé školství. Myslím, že jsme patřičnou roli, odpovídající úrovni našeho školství, na vídeňské konferenci sehráli.

Děkujeme za rozhovor, soudruhu profesore.

Připravil Vladimír Petřík

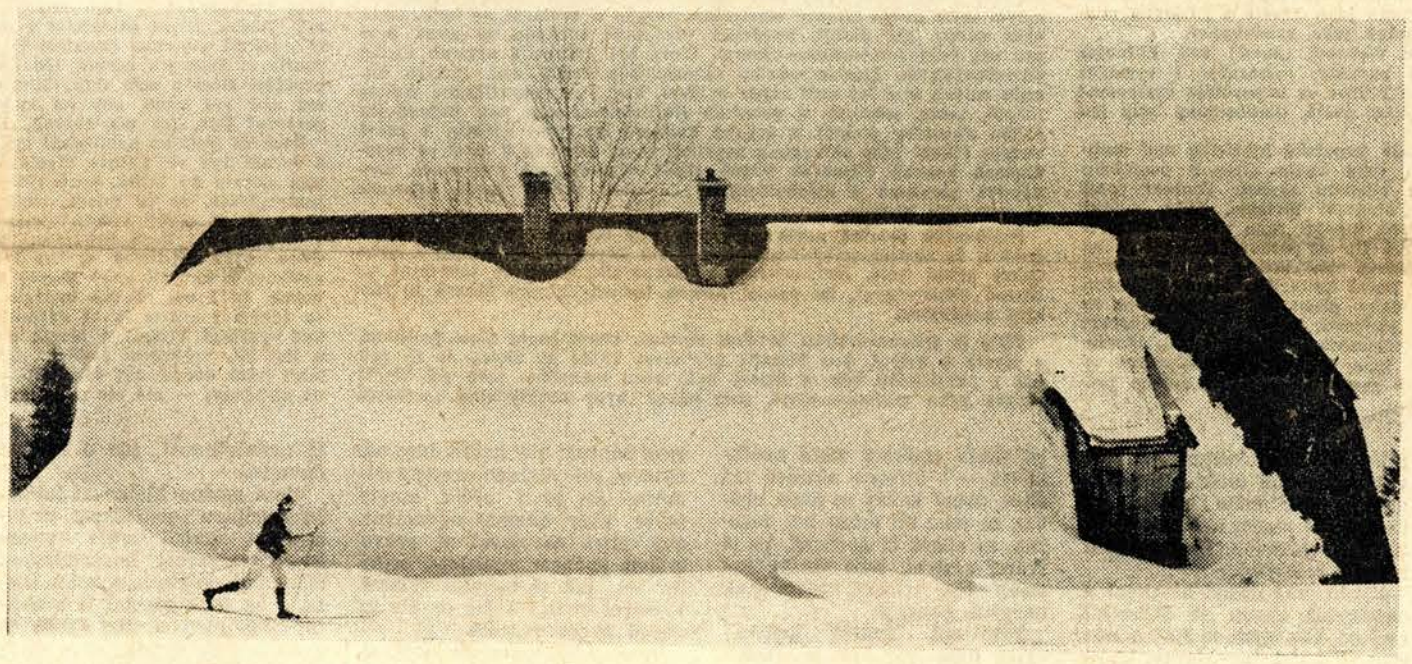

SNÍMEK PAVLA ŠTECHY

/SITUACE/

víc o filosofii než o teologii, i když u něho lze těžko vést nějakou čáru.

Snažil jsem se vždycky postupovat jednotně. Pak přišlo období oslabeného zájmu o filosofii — teď si to vysvětluji tak, že by to bylo sebevražedné, ten dogmatismus. A postupně se moje praxe měnila a teď zjišťuji, že se to těmi starými pojmy nedá vyjádřit. Pro sebe vidím úkol pokračovat v praxi, která se tříbí a zjemňuje. A pak v hrozně náročné práci — vyměnit starou soustavu za novou, aby mohla tu novou praxi reflektovat. Přičemž úcta k Tomáši zůstává, ale cesta k bohu je úplně jiná. Navíc na rozdíl od minulosti, kdy pro mě klíčovým problémem bylo, zda bůh existuje nebo ne, se to od té doby změnilo v tom smyslu, že to za klíčový problém nepovažuju. **Znamená to, že v boha věříš?**

Znamená to, že se mi o boha nejedná.

V co věříš? Myslím si, že je to nesprávně formulovaná otázka. Správnější otázka by byla Co chceš dělat. Jedná se o to, aby se člověk snažil co nejintenzívněji dělat to, co si myslí, že je dobré a co dělat chce, bez ohledu na to, je-li ta cesta už někým ověřená, nést dobrovolně a hrdě riziko každého kroku do neznáma, mít odpovědnost, nebýt tím, čím jsem, ale tím, čím budu...

Odpovědnost vůči komu nebo čemu? Když se mám pro něco rozhodnout, něco udělat, buď je zajištěn úspěšný výsledek mé činnosti a pak se o žádnou odpovědnost nejedná. Když to ovšem není — a to u žádných nových věcí není — riskuju, že udělám osudový krok do prázdna. V tomhle smyslu jednak je to odpovědnost k sobě, protože já jsem cosi nehotového, co se dohotoví. Když to slovo rozebereme, tak to předpokládá odpověď někomu. Znamená to spíš uvědomění si veškerého nebezpečí, které hrozí — a pak ne s hazardérstvím, ale s plným vědomím nebezpečí to udělat.

Kolik lidí máš rád? Před ne docela dávným časem bych měl odpověď okamžitě na jazyku. Zmínil bych se o rodičích, neodvážil bych se je tam vynechat (i když bych neměl důvod je tam vynechat) — a pak, jak někdo říkal, o jedné hubené zrzavé slečně... Ale nechme slečny, protože pro ně bychom zapomněli na to, co považuješ za podstatnější, totiž... To je zvláštní, já jsem se asi dostal do situace, kdy mám hodně lidí rád, ale ne dost, abych tady o tom mohl mluvit. **Je někdo, kdo ti je autoritou?** Pokud tím myslíš někoho, jehož rady jsem ochoten poslechnout, tak to jsem zase v rozpacích. Jestli v tom zřejmě správnějším smyslu — není, člověče, není. **Jsi rád, když tě lidé obdivují?** V jistém smyslu ano. Pokud o člověku nikdo neví a neobdivuje ho, tak v něm určitě někde je touha být obdivován. Ta obvykle přeroste míru zdravosti, a to dělá neplechu. Když se dostane do situace, kde ho obdivují, může reagovat dvěma způsoby: buď že se nechává obdivovat a snaží se ten obdiv zmnožit — nebo se spokojí s tou možností, otočí se od ní, nedbá a jde jinudy. Mně to stačí jako skutečná, pravděpodobná možnost obdivu, kterou nemusím živit. **Co v sobě nebo na sobě považuješ za hodno obdivu?**

Já osobně tomu vůbec nerozumím. Mohu jen říci, co o mně říkali lidé, ve které jsem měl důvěru. Prosím, aby to bylo považováno za mínění těch lidí. Upřímnost; neschopnost se přetvařovat, což nepovažuji za tak daleké pravdy; pokud se ve mně projeví zájem o nějakou věc, tak schopnost se pro ni cele angažovat. Vždycky jsem se snažil jednat tak, jak jsem si myslel, ne ani tak z důvodů etických jako estetických. Jakýkoli jiný způsob života bych považoval za ošklivý. V Anglii mi říkali, že jsem h e r o e, což jsem vyvracel, a nejenom ze zdvořilosti. V Čechách ta kategorie, která by v Anglii nekriticky řekla h r d i n a, tady kriticky řekne b l á z e n.

Chtěl by ses někdy oženit? To bych chtěl a chtěl bych mít děti, ale teď se to vůbec nejeví na obzoru, protože v žádnou partnerku bych v mém horizontu neměl takovou důvěru, abych s ní vstoupil do manželství. Ani ony by neměly důvěru vstoupit se mnou, ale hlavně nejsem dosud způsobilý k tomu, abych pořádně vychovával dítě — protože k ostatním věcem manželství nepotřebuji. **Chtěl bys vychovávat své děti tak, jako tě vychovávali vaši?** Nechtěl. **V čem hlavně ne?** Dítě bych si mohl dovolit mít a vychovávat jen tehdy, kdybych žil s takovou partnerkou, které bych nemusel předstírat, že je, co není, a že není, co je ... A toho teď nejsem schopen dosáhnout. Myšlenka na dítě, které není chtěné, které je nehodou, mě hluboce sužuje. To bych radši takové, které je chtěné, i kdyby vztah nebyl takový, jaký chci. **Přál bys svému dítěti své dětství nebo podmínky svého dětství?** Kdybych měl odpovědět přísně správně, tak bych musel říci: Přál bych mu, aby se mělo co nejhůř, protože pak by se mělo co nejlíp. Na jedné straně bych mu přál, aby se nepotkalo s nervozními a drastickými reakcemi za svou činnost z vnějšku, ale na druhé straně — to diktuje rozum — bych posadil do přibližně stejné situace. To je obecná pravda, kterou plně akceptuji, ale z důvodů slabosti bych to úplně neudělal. **Kolik si teď vyděláš měsíčně?** Za poslední měsíc jsem ještě peníze nedostal, ale odhaduji, že dostanu asi šest set korun. **Kolik by ti měsíčně stačilo k úplné spokojenosti?** Přes tisíc korun. **Dáváš něco domů?** Já jsem to odjakživa dělal tak, že jsem všechno, co jsem dostal, odevzdal rodičům, a co jsem potřeboval, to mi dali, pokud byly možnosti. A totéž bych dělal v manželství. Následuje další otázka — to ti přece nemůže stačit k životu. Kdo ti pomáhá? Slečny, babičky a zahraniční novináři. **Kolik teď čteš?** Po pravdě řečeno v poslední době míň. Jednak si myslím, že je lepší knihy pálit než je číst. Jedině tím, že jsem tehdy pálil knihy, jsem v lidech vzbudil nesmírnou touhu je číst. Mám chuť přečíst knihu s vědomím, že ji spálím. Takže by ta otázka měla znít: Jak moc v poslední době pálíš knihy. Když jsme v poslední době po happeningu pálili knihy, jeden pán vykřikoval Český Koniáš, ale pak taky přišel a hodil si knihu. A myslím, že si potom doma jednu přečetl. **Co jsi četl naposled?**

Od Moravii Nudu a od Hanse Richtera Dada. Splácím dluh literatuře o avantgardě. Přinutili mě, abych o věci dost přečetl, takže jsem shledal mnoho příbuzných rysů. Ale nejen, že jsem tím nebyl zklamaný — objevoval jsem tu postupy, které někdo dělal jindy a na jiném místě, takže tu šlo o něco skutečného. V životě jsem na žádném happeningu nebyl. Když jsem se chtěl zúčastnit, tak jsem si ho musel udělat.

S Evženem Brikciem rozmlouval

Bohuslav Blažek

psí moudrost

IV.

Sám sobě dělám osud, na něm budu nezávislým,
i v štěstí i v neštěstí jsem neodvislým.
Nesvobodný být také značí: míti z pekla štěstí
neb každým darem stáváš se odvislým.

V.

Koho Nemesis chce trestat,
toho slepotou vždy raní;
potom zná majestát
vůle a jen jí se klaní.

mluv se psem

Nemůžeš s kvočnou mluvit o ničem,
kuřátko vidí jenom v mysli své;
s dítětem nemluv, dokud si s míčem
hraje jen v nevinnosti mýlivé;
s lékařem nemluv o dobru a zlu,
zajímá se jen, zda jsi nemocný;
nemůžeš s vědcem mluvit o smyslu,
zná vše jen jako slunce ponocný;
se svatým nemluv raději o ničem,
neboť se lehce ztratí v mystice;
s boháčem nemluv raději o hladu svém,
i kdyby slzel v své chytristice;
s malířem mluvit — marnost nad marnost,
lásku i žal i slova barvou zří;
jen se psem můžeš mluvit všelicos,
svobodu zná a násilí ho pobouří.
Svobody hoden není, kdo si ji
u druhých necení a šťasten je,
šlape li jiným po šíji.

Nešťastné lidské, prokleté plémě.

Psí písně 1943 — Emil Filla v Buchenwaldě
Vydal v r. 1945 Jan Pohořelý v Praze

EMILA FILLY

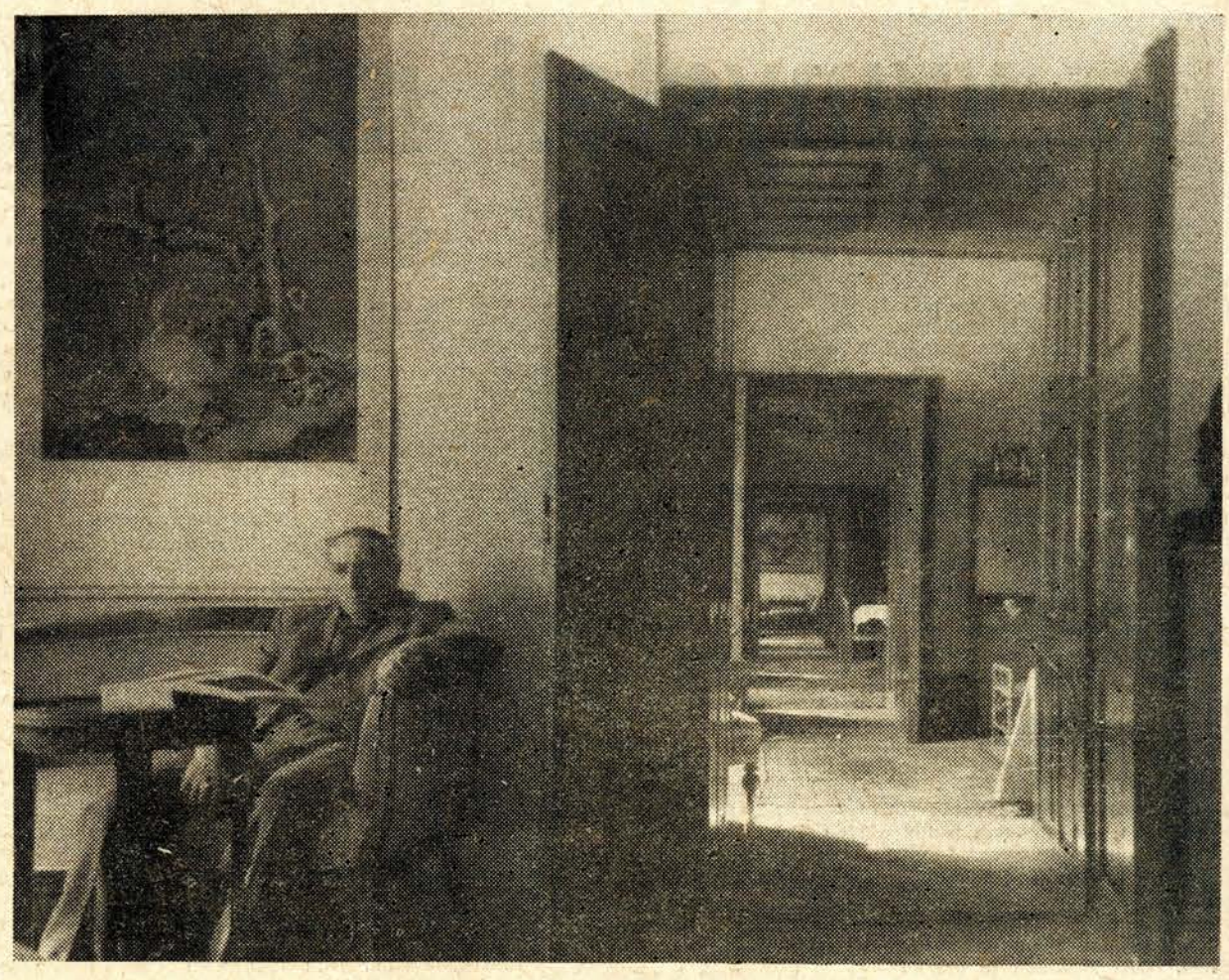

EMIL FILLA NA PERUCI – SNÍMEK JOSEFA SUDKA

BOJE A ZÁPASY

Redakci se dostal do rukou rukopis Emila Filly, kterým malíř reagoval na útoky, které proti němu byly vedeny v Literárních novinách v roce 1952. Emil Filla tehdy neměl možnost vystoupit veřejně na svou obranu a text zůstal nepublikován po šestnáct let. Požádali jsme majitele rukopisu dr. Čestmíra Benku o svolení k tomu, abychom rukopis ve třech pokračováních otiskli a o krátké uvedení do atmosféry doby, ve které vznikal. Redakce

Podmínky a příčiny, za kterých Emil Filla psal tento dokument svého [illegible], který se stal hrou osudu jeho závěti a posláním mladým, jsou už dnes tak málo uvěřitelné jako zahanbující.

V roce 1951 se konal celou noc vlekoucí „soud" nad Fillovým dílem, kterému předsedal a dával podněty, usměrnění i výústení Richard Wiesner. Jeho verdikt: Emilu Fillovi se nepovoluje vystavovat jeho dílo v Československu a na celém světě. Omilostněny byly jen krajiny Českého středohoří.

Rádi dnes listujeme v análech soudů papežské inkvizice nad renesančními malíři, ale tyto zažloutlé listy vedle stránek protokolu o tomto soudu nad Emilem Fillou blednou závistí. Tenkrát proti renesančnímu malíři stáli neznámí úředníci ikvizice, Fillu soudili sice také dnes už vůbec neznámí pěšci, kterým ráno vyrazilo chmýří podbřišků housat pod nosem, kteří tím víc se předháněli v střelecké [illegible], aby si vysloužili také nějaký ten metál, ale u tohoto soudu pořádují také četní koryfejové české kultury — je to nádherná přehlídka charakterů pro všechny doby příští. U mnohých je to jednoduchá záležitost prosté morální ubohosti, kterou budou zakrývat fíkovým listovím nešťastných obětí dogmatismu. Popisu tohoto ideologického bakchanálu ve vzpomínkách Jana Bancha příliš nevěřme — Filla se už bránit nemůže, ale přesný protokolární zápis celého jednání svědčí a jiném.

Ale když dílo soudu bylo dokonáno, jeho strůjci si sotva mohli představit následky, přemýšleli li ovšem vůbec o tom. Vždyť nebyli postiženi a za takové situace historické tlačenice je vždy výhodnější být subjektem než objektem soudu, je to nejbezpečnější záruka, že sám nebudu souzen.

Emil Filla, tento jasný bojovník, který obstál se svou ženou před popravčí četou u zdi lutyšské pevnosti v první světové válce, proti jehož kulturní a politické činnosti v daleké předehře mnichovské tragedie protestoval německý nacistický velvyslanec u presidenta Beneše, který čtyři roky před fašistickou okupací vlasti předpovídal celým svým dílem strašné martýrium národa a svolával do boje, mohl včas odejít, ale zůstal, poněvadž představa odchodu ze země byla pro něj nepředstavitelnou dezercí, který byl jedním z prvních Čechů odvlečených do koncentračního tábora, kde každý den, každou minutu celých šest let vedl zápas o život, kdy SS gruppenführer Walter Jakobi, takto sekretář a pobočník Heydrichův, píše nad uvězněným Fillou ďábelský traktát o árijské kulturní integraci Evropy, v němž věnuje Fillovi jako úhlavnímu nepříteli celou kapitolu a luští ve hvězdičkách koňaků Fillových bílých zátiší kryptogramy propagace zednářství, sionismu a židobolševismu... tento římsky tvrdý bojovník je pojednou zlomen.

Prolistujme ostatně noviny v týdnu, kdy Fille zemřel, nedovíme se z nich, že zemřel velký český malíř, ale kdyby aspoň malíř; — jeho dobrý přítel Adla, koncentrácnický soupútník, považuje tentokrát za čestné připomenout, že odešel hrdina koncentračního tábora a vášnivý antifašista.

Filla je wiesnerovským soudem zlomen, neboť tento zóon politikón v životě a umění, pro kterého pěstování úniku ze života — tj. pro něj z politického boje a umění bylo něco takového, jako asi chytit příjici nebo malomocenství, pro něhož bylo nepřijatelné „malovat si do šuplíku", se dostal do nové situace, jejíž bezvýchodnost si pro sebe jako posedlý opakoval: „Ať mi spílají, ať o mně i tžou, lidé se v tom za čas stejně sami spravedlivě rozeberou, ale ať mě nechají bojovat." V r. 1952 byla povolená první výstava Wiesnerem omilostněných krajin Českého středohoří v dnešní Špálově galerii. Otevíral ji Vítězslav Nezval, ale stalo se mu neštěstí. Četl doslovně text, který byl v úvodu katalogu předem publikován, vinou svého temperamentu neudržel kázeň a mimo text pronesl jedinou větu, v níž řekl, že Emil Filla se nemusí stydět za celé své dílo a že jednou národ uvidí vystaveny i jeho kubistické obrazy a vytvoří si na ně svůj vlastní názor. Tato nepublikovaná věta vyvolala stať L. Štolla a J. Taufra „Proti sektářství a liberalismu — za rozkvět našeho umění", jejímž vlastním smyslem je takový liberalismus tedy zase nepřipustit... řetězová reakce jde dál, za čtrnáct dní se ozve Čumpelík, prohlásí život a celé dílo Fillovo za zbytečné a promarněné a nabízí mu obě své ruce, aby ho mohl ještě na konci života aspoň pro poslední léta, jež mu zbývají, ideologicky zachránit.

Rozhodl jsem se publikovat text Fillův ve Studentovi proto, že zájem o mladé byl ve Fillově životě zájmem kardinálním, zcela v původním smyslu od CORS, ještě týden před smrtí mi v dopise mimo jiné psal: „Píšeš, že se mladí, moji žáci, zajímají o mé písně. Vymohli si to, že to chtějí vidět, tak jsem to ukázal — dříve bych se tomu vzpíral, neboť bych byl cítil, že mám ukazovat, co se nemá vidět. Dnes se na to dívám už bez bezprostředního nějakého pocitu, že se svlékám a ukazuji nahý posetý tolika nezahojenými ranami. Vím bezpečně, že i oni se své letargie bláhového pocitu — že už v životě to někým a něčím je už definitivně rozřešeno, zbaví, že budou i oni zas vyděšeni v dalším životě a na ně čeká ta lidská posedlost se s tím bít, prohrávat tolikrát — aby zvítězili. A nijak nezávidím, že mají ještě dětské oči plné důvěřivosti. Přece bych rád věděl, jak co na ně působí — ale nic se nedozvídám." ČESTMÍR BERKA

Literární noviny v čísle 19 přinesly zásadní článek s nadpisem: Proti sektářství a liberalismu — za rozkvět našeho umění. Autoři tohoto článku — L. Štoll a J. Taufer — usilují vnést do dalších diskusních pokusů jakýsi řád a vytýkají redakci, že často dělá ústupky nesprávným názorům — že diskusi popřává sice právem místo v listě, ale ve skutečnosti ji neřídí.

V 21. čísle však redakce znovu neřídí diskusi a nechává číst čtenáři nepravdy a polopravdy, a tak čtenář je opět maten. — Diskuse se vymkne redakci, jestliže ona nepožádá a nevyzve jiné kompetentní umělce, aby k daným otázkám zaujali své stanovisko. Přirozeně nemůžeme čekat, aby redakce tohoto jediného dnes populárního časopisu kulturního byla vyzbrojena na tolik ožehavých otázek, aby měla právo vyřknout své placet nebo své anatéma v otázkách, které nejsou snadno řešitelné.

Nikdo mne dosud nevyzval a nepožádal, abych se zúčastnil diskusí, kde mám co říci, a kde jsou nadhazovány otázky, které jsem řešil celým svým dílem a celým svým životem. Ihned po vyjití článku napsal jsem své vlastní stanovisko k některým bodům pro soukromou potřebu, neboť nedoufám v dnešním běhu řešení kulturních věcí, že bude někdy dbáno na cit a pocit tvořícího umělce. Tyto obavy musí pociťovat každý umělec, když si přečte zdrcující úryvek z předsmrtného dopisu Konstantina Biebla — „tvé srdce — není chráněno, protože jsi tímto směrem ránu neočekával —". Situace zůstává táž dále, neboť každý se musí obávat, že jeho cit může být zasažen, ať chceš či nechceš, to je tvůrčí nástroj, jeho struny nesmějí být trhány, neboť pak nezpívá, nehraje.

Takzvaná „tvůrčí kritika" užívá dnes víc než je zdrávo metody stranického boje a ani si neuvědomujeme, kolik už zla a katastrof způsobila v řadách dobrých umělců, poněvadž svými „rozumovými" důvody přetrhala struny tvůrčích nástrojů básníků a umělců. Byla by chyba, kdybychom se domnívali, že Bieblův dopis je adresován jen někomu, a nikoliv nám všem.

Nesmíme pálit do vlastních řad — to je první přikázání, ale nesmíme také trpět snadnost zápasu, aby kritik dnes odvolával své včerejší omyly a domníval se, že i příští omyly může vždy snadno odvolávat, aby zítra osvojoval si právo mluvit jménem stranické pravdy — jak si navykli zvláště výtvarní kritici a jak se jim to dosud dobře vyplácí.

Není mým úmyslem dotýkat se všech záležitostí uvedených v článku a prozatím omezím se jen na určité body, i když vím, že budou oprávněny námitky, že uši nejsou k slyšení.

Je zde především nahlodávána otázka kubismu.

O kubismu se u nás a žel i jinde mluví velmi snadně, když je dovoleno jedním dechem mluvit o kubismu, futurismu a surrealismu. Nahradíte-li však slovo kubismus slovem Picasso, vidíte ihned zmatek. V článku sice nikde se nemluví o Picassovi, ale to nemůže sloužit nikomu za omluvu, neboť mluvíme-li například o marxismu, míníme tím vždy činnost Marxe a Engelse.

Což možno říci, že Picassovo umění je uměním úpadkovým, deformujícím, dekorativizujícím?

Což možno říci, že Picasso si zasloužil cenu světového míru, že je tedy na této straně barikády, ale že je vynálezcem umění úpadku, hluchým květem z konců měšťáckého úpadku, což možno ztotožňovat kubismus Picassův s uměním surrealistickým a mluvit o stejném abstrakním malířství?

Což možno říkat, že umění Picassovo vyvěrá z peněžního světa zchátralého měšťáka, že jeho umění je uměním zahnívajícím?

Je možno, aby jednou byl Picasso prohlašován za největšího žijícího umělce a současně ho poplivat jako nebezpečnou módu newyorských vernisáží?

Nejedná se o nás výtvarníky a jiné umělce. Jde o statečnost či nedořešenost, jde o matení čtenáře.

Není možno kličkovat taktícky a jednou prohlašovat, že Picassovo umění mělo pouze smysl rozvracet hospodářskou základnu kapitalistického světa, a že jeho poslání je v tomto činu, není možno říkat, že velikost Picassova spočívá v odrážení zápachu hniloby rozkládajícího se společenského organismu, není možno jednou ho stranicky velebit a podruhé na něho kydat všechna epiteta úpadku, hniloby a zápachu. Zač bychom měli naše čtenáře? Není možno na tyto otázky zde odpovídat novými taktickými výklady, aniž by na každou citovanou otázku se neřeklo jasné a mužné ano nebo ne.

Je s podivením, že podle článku víme jasně, že jeden náš malíř odměněný pochvalou národního umělce je vynikající malíř, kdežto Picassovo umění má být omylem, úpadkem, uměním snobských amerických vernisáží.

Umění kubismu je omezeno na několik dosud málo umělců v jeho důslednosti, ale není omezeno svým účinkem na pár vyvolenců. Pokud vím, neexistuje ani jedna řádná publikace, která by se tímto uměním zabývala soustavně, jak by to vyžadoval umělec prohlašovaný celým světem za největšího umělce, a to publikace psaná z dnešního, marxistického stanoviska, ani sovětská, ani jiná. Sem tam u nějakého jiného pojednání vyskytne se nějaký nevěcný pošklebek, anebo například bulharský filosof Pavlov dotýká se Picassa jen jednou větou, a to v podobě otázky, a nikterak odsudku.

Brožura dr. V. Kramáře, v níž se snaží uvést souvztažnost kubismu s rozpravami sjezdu strany, byla umlčena. Přesto náš čtenář si nemůže stěžovat, že u nás jsme skoupí na posudky nebo odsudky o umění Picassově, ale musíme si přiznat, že čtenář je neustále maten a že je oprávněná potom otázka: buď se mýlí Thorez, buď se mýlí sám Picasso, anebo se mýlí naše úsudky. Je přece známo, že výroční schůze a sjezd a kongresy Francouzské komunistické strany vyzdobuje svými díly právě Picasso, a není známo, že by nějaká třeba nepatrná jen část dělnictva proti této volbě protestovala. Jak je možno se domnívat, že by nějaké kubistické dílo mohlo ohrozit komunistický boj o svobodu člověka, jak se to rádo traduje jen u nás?

Nemůžeme upírat autorům článku kompetenci v našich čistě domácích záležitostech, klasifikovat někoho za vynikajícího umělce, nebo třeba táhnout rovnítko mezi Čumpelíkem a Drdou, nebo nepřiznat kompetentnost ve sporu, zda má být v oficiální instalaci XIX. století vyzdvihován Brožík proti Alešovi. Nejde však o utloukání Brožíka Alešem, nýbrž opačně. Tento spor není nijak abstraktní, jako nebyl abstraktní spor utloukání Aleše Ženíškem za jeho života.

Musíme přiznat oběma autorům článku tu nejlepší vůli i v otázkách čistě výtvarných, i když z celého článku je jasno, že záležitosti literární jsou jim běžnější a bližší a že jim věříme za to, že v těchto místech zavládl spravedlivější řád kvalitní — což se u výtvarnictví dosud nestalo.

Otázka umění Picassova však není záležitostí naší, je to otázka světová, umělecká, sice výtvarná, ale ve své podstatě se týká veškeré umělecké produkce a nemůže být řešena jen v souvislosti s projevem básníka, jehož úkol nebyl historicky a esteticky zaměřen k problémům kubismu, nýbrž byl příležitostný. Ve své skromnosti mohl bych přijmout rozsudek, že kubismus mému talentu nepro-

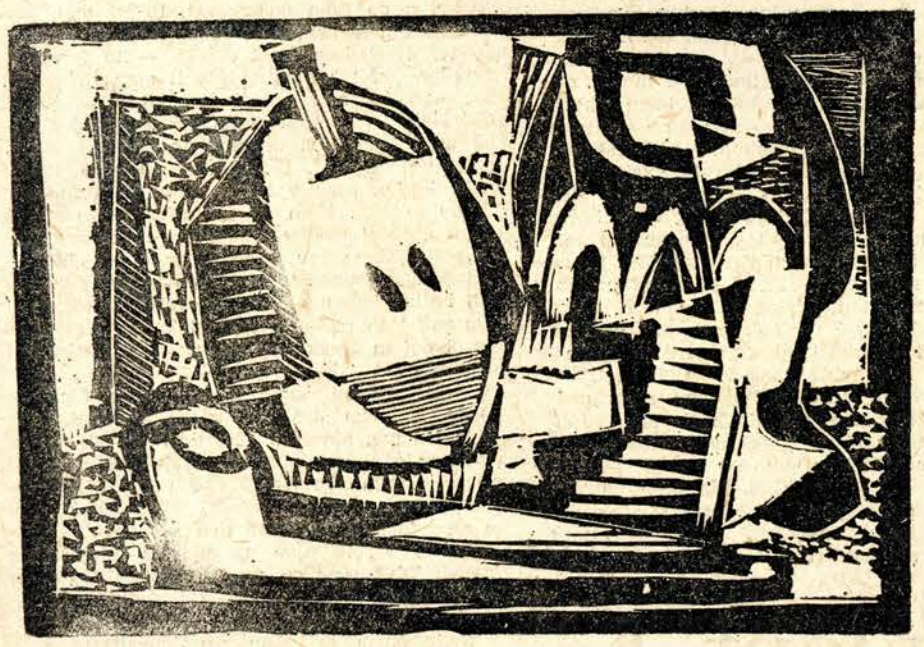

ZÁTIŠÍ S DÝMKOU — LINORYT EMILA FILLY

imagint

Z DĚJIN ČESKÉHO NOVINÁŘSKÉHO MYŠLENÍ

Otázka: Proč v naší bohaté duchovní výměně, ve střetání proudů, názorů a koncepcí ducha ještě popoháněji? A není známo, kdo popohání?

„Svými technickými (a také estetickými) možnostmi popohání grafika (kinematografie, elektronika aj.) rozvoj komunikace duchovních hodnot, a naopak, jejich myšlenkovými výboji je technika poháněna k hledání nových kvalit objektivizace."

Otázka: Ano, přece jenom ta grafika – jak velmi přesně postiženo – honí člověka do duchovní komunikace. Ale což když jí nestačí sami žurnalisté, když podlehnou v redakci pevnému rozdělení plochy a času? Nezpůsobí to něco?

„Nepříznivé pro růst tvůrčí činnosti je i pevné tématické rozdělení plochy (času); může způsobovat bezstarostnost rubrik, které mají (třeba jen dočasně) příliš mnoho místa, zatímco v jiné rubrice nedojdou kvalitní materiály zveřejnění."

Otázka: Pryč s bezstarostností rubrik plozenou tematickým rozdělením (vida, co ta témata mohou mít na svědomí)! Nejlepší zbraní proti chandře bude pěkná proorganizovanost, naprosto reálná, od podlahy a bez frází, bez pověr a iluzí. Nejlépe v pěti bodech, aby to bylo přehledné, není-liž pravda?

„Žurnalistika:

a) organizuje výměnu progresivních zkušeností společenské praxe;

b) mobilizuje pracující k plnění určitých akcí vymezených obsahem i časem;

c) veřejným hodnocením akcí společenského významu organizuje síly k dovršení jejich výsledků a k odstranění nedostatků;

d) vlastními podnětnými vystoupeními seskupuje síly k řešení uzrálých problémů;

e) organizuje společenský tlak k překonávání rozporů společenské praxe."

Otázka: A výsledek?

„Vztah lidí k žurnalistice je velmi blízký, někdy má až dojemný osobní ráz."

Otázka: Ano, je to jímavé. Velké plachty, velké světy, a všechno na papíře, že ano?

„Pro mnohého jeho noviny, jeho časopisy znamenají úplný myšlenkový svět."

Otázka: A v tom všem nám bránili nedávní dogmatikové. Pořád hlásali společenskou potřebnost, vše měřili společenskými funkcemi – a víte, co vlastně zamýšleli? Je to vpravdě odporné: chtěli do formy digestů nahustit několik málo tezí, třeba i vědecky správných. Nevěříte?

„Je možné – a v nedávné době jsme toho byli svědky – dogmaticky používaným měřítkem objektivní společenské naléhavosti zredukovat celistvost obrazu dneška na několik třebas i vědecky správných tezí a vztahů."

Otázka: Prostě staří dogmatičtí pantatíci neznali dialektiku. A dialektika je kouzelná moc, dovede prostě všechno, z jednoho udělá dvojí, z jednoho vlasu rozříznutím podél dva, ale přece jen ... pořád jeden. Nevěříte?

„Obě kategorie působí uvnitř komunikačního procesu jako dialektická jednota, navzájem závislá a vzájemně se ovlivňující."

* * *

Velká je moc žurnalistiky a jejích teoretických vykládačů. Svědčí o tom citované doklady z práce Jana Vencovského, **Úvod do obecné teorie žurnalistiky** (Sešity novináře I, č. 6, Praha 1966). Bylo by si jen přát, aby dílo takového **„novinovědce"** (termín je autorův) bylo opřeno ještě více a hlouběji o jazykovědu, jak si to ostatně přeje původce „obecné teorie" sám:

„Jazykověda bude muset překročit hranice dosavadní rezervace v poradenské službě a spojit se úže s teorií žurnalistiky.",

Doufáme jen, že lingvisté překročí hranice svých rezervací bez pomalovaných těl, nabitých ručnic a válečného pokřiku.

OLEG SUS

---

spěl, ačkoliv takový rozsudek mohl by být vynesen jen praktickým důkazem, kde bych mohl ukázat souvislosti a výsledky různé mé činnosti, tedy i dosažené výsledky v kubistické produkci v minulosti i přítomnosti. Nemyslím však, že by nějaké kubistické dílo mohlo být nebezpečné našemu hospodářskému či duchovnímu podnikání, a tím míň myslím, že se u mne projevily vlivy mrzačící můj talent z důvodů, že Picassovo umění vycházelo a k nám přicházelo z peněžního světa zchátralého měšťáka. Jestliže bychom si pomáhali argumentem, že americké vernisáže — například Korejského masakru Picassova — jsou právě známkou snobské módy a že právě z nich vane zápach snobské hniloby rozkládajícího se společenského organismu, dopouštěli bychom se klamu, neboť není vinou Picassovou, že může vystavovat svou Koreu v Americe, a nikterak u nás, jako nemůže být argumentem, že například z obrazů Rembrandtových vane zápach hniloby, poněvadž američtí snobové je stěhují do Ameriky.

Nesmíme pálit do vlastních řad ani v případě Picassově a nemůže být ani správná taktika vůči našim čtenářům předvádět předního bojovníka z této strany barikády a označovat a osočovat ho jako nebezpečného člověka „mrzačícího naše krásné talenty". I zde musíme být opatrní, aby „cit nebyl zasažen", aby struny nebyly trhány, neboť socialistická estetika ještě nikde nevyřkla definitivní soud o velikosti umění Picassova.

Mohli bychom si snadno vypomáhat, kdybychom se přidrželi axiomatického přání mnohých estetiků a uměnovědců, kteří by rádi nějak rozhodli, že Picasso a jeho metoda kubistického umění je jednou provždy uzavřená perioda, že je to přežitek minulosti, a jak mnozí dodávají, obraz hniloby zkomírající buržoazie.

Nemáme však oprávnění předvádět u nás umění autora holubice míru ani za výron přežitku minula a ani varovat domácí talenty před jeho vlivem.

(Pokračování příště)

■

VÝSTAVOU ZÁTIŠÍ EMILA FILLY připomíná galerie Vincence Kramáře v Praze jednu z nejvýraznějších postav českého moderního malířství a upozorňuje také na fakt, že doposud nebyla uskutečněna souborná výstava Fillova malířského díla přesto, že od jeho smrti (1953) uplynulo již patnáct let.

Fillův význam ve vývojovém sledu moderního českého umění je po výtce zakladatelský — připomeňme si Fillův podíl a účast na dnes již legendárních výstavách Osmy, na secesi mladých Mánesa a ustavení Skupiny výtvarných umělců spolu s Josefem Čapkem, Vincencem Benešem a dalšími, tedy na událostech, tvořících základní vývojový předěl a přinášejících nové formální a obsahové možnosti. Právě v těchto letech tkví nejzávažnější přínos Fillovy malby, kterou autor později obohatil o osobité malířské realizace, tvořící autonomní pendant kubistickému a pokubistickému malířství Pabla Picassa. Je pravda, že tento charakter Fillovy tvorby byl nejčastějším předmětem kritických výtek, označujících ji jako epigonský a povrchní přepis myšlenek Picassových — zde by však právě souborná Fillova výstava mohla být definitivní odpovědí na takové zjednodušující soudy i příležitostí k hlubší analýze a poznání jeho malířského díla.

Výstava Fillových zátiší v Kramářově galerii ovšem nechce a ani nemůže podobný význam suplovat, je jen komorní přehlídkou a intimním pohledem na mnohovrstevnou a složitou osobnost Fillovu. Nepochybně ušlechtilou byla myšlenka a snaha dát inscenaci hlubší význam sledováním vývojových proměn Fillova malířského ingenia, periodizačním výběrem a členěním materiálu. Bohužel jak prostorové možnosti, tak zúžené pole výběru obrazů této myšlence příliš neposloužily.

Jiří Vykoukal

Petr se na poslední chvíli rozhodl, že nám vysvětlí šarže, a tak jsme přejeli. Stejně to k ničemu nebylo. Tedy to vysvětlování.

Nadporučík Rozum? Čeká tu na vás skupina lidí. Skupinu tvořil fotoreportér, já a naše zpravodajka, která se s nadporučíkem už zná. S nadporučíkem, který není rád, že jsme se ohlásili jenom dva a ne více dní předem. Zřejmě na laiky je zvlášť potřeba se připravit. S poschodími zjišťujeme, že není rád ani major Zítka, bývalý předseda ČSM, ani generál Mašek, prorektor pro věci studijní.

inženýři stejného kroku?

SNÍMEK PETR HODAN

Na Vojenské technické akademii v Brně studuje několik tisíc studentů. Kromě toho ohromujícího počtu má tato vysoká škola ještě nejširší věkovou škálu posluchačů. Většinu zatím tvoří starší důstojníci, kteří si doplňují vysokoškolské vzdělání, neboť napříště by se nikdo bez této kvalifikace na velitelském či jiném důležitém místě v armádě neměl objevit. Aby se už neříkalo, že co důstojník to... Předpokládá se, že tuto strukturu školy, ve které zatím převažuje věk do 30—40, bude možné měnit až v průběhu tak patnácti, dvaceti let, kdy by prakticky měl být ukončen doškolovací proces armádního sboru.

V rozhovoru s představiteli školy jsme se dověděli, že se letos začne na škole s velkými změnami v systému výuky, ale o tom že bude možné informovat až později. Nezbytnost hledání optimální skladby učebních plánů a zaměření školy není jediným problémem této fakulty. Reportéři se zaměřili na problém specifický, na problém „stejného kroku". Ale i tak velký věkový rozdíl studentů musí být pro školu zdrojem konfliktů navíc?

Generál Mašek, prorektor pro věci studijní: Podle mého to nejsou konflikty takového rázu, aby to nějak ovlivňovalo práci školy. Psychózu posluchače má každý student, ať je mu devatenáct nebo čtyřicet. Samozřejmě, že některý důstojník zneužívá svého postavení.

Posluchač (21 let): Myslím, že nejsem jediný, kdo to řekne — pokud možno šarže nezdravím, zvláště ty, co jsou tak o stupeň nebo o dva vejš než já. I když z toho jsou pak obvykle největší maléry. Někdo je rozumnej, nakonec jsme všichni studenti. Ale někomu můžeš klidně říkat na přednášce třeba vole a jen vytáhneš z posluchárny paty, postaví tě do haptáku. Třeba teď, jo? Jako se s tebou bavím a jako nevidím. Podle řádu bych měl teď mít ruku přidělanou ke štítku.

* * *

V areálu budov Vojenské technické akademie se člověk zelené nezbaví. Mně osobně nevadí, něco na tom je, že uklidňuje. Ale zřejmě se to nedá zevšeobecňovat. Můj společník je na ni spíš alergický. Takže tvrdá vojna, povídám...

No, i když ne nejtvrdší, tak pořád vojna.

Pořád vojna, hlavně vojna. Vojna. Nevede vojenizace ke snížení vysokoškolské úrovně, ptala jsem se.

Generál Mašek odpověděl: Myslím, že složení a úroveň studentů je u nás stejná jako jinde. Jako jinde i my máme průměrné i podprůměrné posluchače. Ale třicetiprocentní úmrtnost prvních ročníků v posledních letech snad dokazuje, že si je tu nepěstujeme. Samozřejmě, že škola jako škola vojenská klade důraz na výchovnou stránku, odpovědnost k práci a vnitřní disciplínu. Podle mého i pro tyto vlastnosti, nejen pro úroveň vědomostí, je o naše posluchače i v civilním průmyslu velký zájem. Závody přicházely třeba v půli roku — Dejte nám dvanáct, osmnáct lidí.

Můj nový známý: Nemyslím. Naopak, jsou tu strašné nároky a pekelná dřina. Moc velká dřina na to, že čpí vojnou.

No a?

Nejsem voják. Mě k nim nepočítej. Jsem civil. Studuju vojenskou školu, ale půjdu do civilního průmyslu.

Nevím, co by chtěl. Zelená barva ho zadarmo živí, šatí, dává mu kapesné... Napíš si to na záda, když ti to tolik vadí. Proč jsi sem teda vlastně šel?

Z vypočítavosti. Bavilo mě všechno možné víc než učení, tak jsem si řek', oni mě donutí. Taky jo. A pak je to o půl roku kratší studium a člověk si při tom odbyde tu vojnu.

No tak. Přece umíš počítat, ne?

To máš tak. Můžeš si to všechno krásně odůvodnit, že normální člověk, sem počítám i holky, v devadesáti procentech nedělá vůbec žádný rozdíl mezi VTA a normální vojnou, je ti nanic. Pro ně jsi zkrátka lampasák. Přijdeš do kavárny nebo někam na tancovačku...

Pocit ukřivděnosti, méněcennosti, smíšený s tichým vztekem. Nejsem si jistá, jestli víc na zelenou barvu nebo na civilisty, na hřbetě novopečeného vysokoškoláka mě zaujal. Začala jsem na kolejích hledat jeho další formy.

Kdybys býval věděl, co tě čeká, šel bys sem?

Ono by mi bylo asi zase těch devatenáct...

A ty?

Kdyby existovala civilní letecká škola, tak nikdy.

Taky kvůli zelené barvě?

Jasně, svítí na dálku.

Akáda je na nejvyšší úrovni, myslím po technické a studijní stránce.

Většina ostatních vysokoškoláků se na nás dívá přes prsty, hlavně kdo poznal vojnu.

Letos poprvé máme pět zkoušek za semestr jako na ostatních vysokých, dřív tak šest, sedm. Ale ono stejně jen na počtu nezáleží, je listopad a my děláme od rána do večera.

Záleží na holce.

Berou nás spíš jako studenty, buzerace už tolik neexistuje.

Druháci už mají prošívanou deku.

Mně vyhovoval způsob studia, je tady na něj víc času než normálně.

Dobrý internát. Pěkná uniforma.

Naši by jinou školu neutáhli.

Nestydíme se, ale nevoní nám to. Stále musíme vystupovat jako vojáci.

Kasárna? Proč by měli vadit. Běžte se podívat na normální koleje na Lenince, jsou tam namačkaný jako sardinky. Tady snad jen, že si musíme sami topit.

Pojďte dál, slečny.

Vy nechoďte dál, zašlapete nám to, volové.

Prohlásili prvňáci, a pak sborem odpověděli: Samozřejmě, že jsme to kvůli lítání.

* * *

Zelená tedy zřejmě vadí skoro všem mladým. Mně zase vadí na nich, že jim to vadí. Snad jen o úrovni studia se vyjadřují všichni bez rozdílu s úctou.

Co je císařovo, patří císaři. Pro koho je to nadlidské úsilí, ten by měl odejít, protože kňouráním jen pověst této barvy ještě zhoršuje. Neboť pocit sebevědomí, anebo méněcennosti by podle mě měl být založen na něčem zcela jiném než na příslušnosti k nějakému stavu.

Hana Vondřichová

(L)

O ŠPANĚLSKÉ EMIGRACI a občanské válce byla již napsána řada knih. Lze říci, že pro velkou část španělských spisovatelů se téma války a jejích důsledků stalo tématem základním. U nás v Československu reprezentuje takto zaměřené španělské autory především Juan Goytisolo. Naše čtenářská obec ho zná jako aktivního bojovníka proti frankistickému režimu a jako politicky angažovaného umělce.

Pro ctitele Goytisolova díla (a španělské emigrace vůbec) je tedy jistě překvapením jeho poslední román z roku 1963, popisující současnou situaci španělských emigrantů. Goytisolo nazval svůj román Seňas de identidad (Souvislosti). Poučen všemi formálními experimenty moderní prózy snímá v jednotlivých samostatných záběrech všechna významná fakta, související s osudem moderního Španělska, všechny významné „souvislosti". A jelikož jde o autora značně exponovaného ve španělském odboji, musíme jeho závěry považovat v mnohém za směrodatné a objektivní.

Goytisolo se snaží vysvětlit skutečnost, kterou mnozí již delší čas tuší, ale kterou si dosud nikdo nepřiznal s takovou otevřeností. Velká část španělské emigrace se totiž dostala do stadia, kdy se její existence stala historickým anachronismem, neboť v teoreticko-morální rovině dosáhla snad jistých pozitivních výsledků, důsledky praktické jsou však naopak dost sporé. Národ jí právem vytýká, že žije odtrženě od současné španělské reality a Goytisolův román je vášnivou polemikou s tímto názorem. I když je nucen jej v podstatě uznat, snaží se zahraniční odboj obhájit alespoň teoreticky, dokázat tak, že nebylo v silách španělské emigrace udělat víc, než udělala. V současné chvíli je tato emigrace na rozcestí a bude muset hledat nový přístup k současnosti, která je jiná, než byla před 20 lety.

Vít Urban

student 7

GÓL

O PAŽOUTOVI

Vždycky jsem vlastně tušil, že jde jen o výmluvu. Po třicátých devátých místech běžců a skokanů a sdružených a sjezdařů a vůbec lyžařů jsme čítávali, že to je tím, že u nás holt nejsou Alpy, nebo Ural nebo alespoň věčný led a sníh. Že jsme holt taková země, kde se lyžování vlastně nikdy nemůže dařit.

Pak přišly úspěchy našich skokanů. No dobře, to je něco jiného, skákat se dá na umělé hmotě, tenhle sport není tolik odkázaný na sníh. A sdružených? No dobře, běhat se dá na rovince, to máme, ale Alpy tu nikdy nevyrostou, takže sjezdaři nikdy...

A teď Milan Pažout vyhrál na universiádě trojkombinaci, což jsou tři sjezdové závody: sjezd, slalom a obří slalom — jejich výsledky se pak sčítají. Říkám to ne proto, že chci naznačit, že to zase tak velká náhoda být nemohla.

Já vím... copak je to závod, nejlepší budou v Grenoblu, tam kdyby... ale takhle?

Jenže já neříkám, že bychom se měli zalykat štěstím. Já říkám, že to s tím sněhem nebude asi pravda. Je-li nám souzeno lyžovat průměrně, je nám to tedy souzeno i v průměrných soutěžích. A ono nám to samozřejmě souzeno kvůli nedostatku sněhu není. Jednak Pažoutovi ten sníh stačil a jednak... použijeme „sněhové" logiky na jiný sport.

Je u nás mnoho přehrad, rybníků, řek, krytých i nekrytých bazénů. Vody je dost. Z toho ovšem logicky plyne, že bychom měli být výborní v plavání. A to nikoho nenapadne. Každý trochu rozumější člověk ví, že abychom byli výborní v plavání, muselo by víc lidí umět plavat, museli bychom patrně trénovat podle moderních tréninkových metod, muselo by se u nás učit plavání ve školách a tak dále a tak dále.

Napsal jsem o vítězství Milana Pažouta proto, že nemám rád „vysvětlování" (nejen ve sportu) a že jsem rád, když nějaké to „vysvětlení" padne poraženo skutečností.

MICHAL NOVOTNÝ

ODPOVĚDNÁ ODPOVĚDNA

Čtenář J. S. z Prahy se ptá:

JE NYNĚJŠÍ PODOBA PROSTRANSTVÍ NA LETENSKÉ PLÁNI, V MÍSTĚ, KDE KDYSI STÁVAL STALINŮV POMNÍK, SKUTEČNĚ DEFINITIVNÍ?

ODPOVÍDÁ ING. ARCH. JIŘÍ GOČÁR, PŘEDSEDA SVAZU ARCHITEKTŮ ČSSR:

Už při vyhodnocení nejlepšího soutěžního návrhu na realizaci Stalinova pomníku jsme počítali s tím, že pomník bude umístěn na jiném místě Letenské pláně. Pak však zasáhly neodborné síly, bylo rozhodnuto, přestože to znamenalo vybudování nákladné stavby (soustava schodišť), že pomník bude stát právě zde.

Tak se stalo, že po jeho odstranění zůstala na jeho místě stavba, kterou bylo nutno nějakým způsobem uplatnit při eventuálním dalším architektonickém řešení této plochy. K jejímu využití byla vypracována řada studií, jejich platnost a samozřejmě i realizace však zůstala trčet na mrtvém bodě.

Konstruktivního řešení se dočkáme až v letošním roce. Během tohoto roku bude vypsána soutěž na nejlepší architektonické řešení úpravy Letenské pláně, soutěžící dostanou za úkol vyřešit i problém využití již zmíněného prostranství.

Je samozřejmé, že tato plocha, respektive její uplatnění, musí být nějakým způsobem realizováno. Nelze však jednat unáhleně, je třeba, aby zde bylo umístěno zařízení, které by bylo definitivní a účelné.

V příštích číslech očekávejte:

ZNAMENÁ DEVADESÁT PROCENT PŘIDĚLENÝCH DĚTÍ DO PÉČE MATEK PO ROZVODOVÉM ŘÍZENÍ TO, ŽE ŽENY JSOU KVALITNĚJŠÍM RODIČEM A LÉPE DĚTI VYCHOVÁVAJÍ?

(Otázka P. P. z Gottwaldova)

BYLI VŠICHNI ČLENOVÉ TZV. PROTISTÁTNÍHO SPIKLENECKÉHO CENTRA, VEDENÉHO RUDOLFEM SLÁNSKÝM OBČANSKY I STRANICKY REHABILITOVÁNI?

(Otázka J. D. z Prahy)

MOHOU U NÁS JEŠTĚ DNES VSTUPOVAT ŽENY DO KLÁŠTERA?

(Otázka Z. R. z Liberce)

FÓRUM

Před nádherným mausoleem Rotschildů na frankfurtském hřbitově stojí dva páni mojžíšského vyznání. Uplyne dlouhá chvíle tichého obdivu. Konečně jeden z nich, ukazuje na náhrobek, praví závistivě: „Ti si žijí."

(Z Židovských anekdot sestavených Karlem Poláčkem.)

DOUČOVACÍ KROUŽEK

lekce šestá

PÁR SLOV O POETICE

Lidský pokrok je nezastavitelným, s tím se musíme smířit. Proto by bylo nerozumné doučovat vás zastaralým teoriím literatury, když tu máme nové a nejnovější.

Literatura se dělí na psanou v širokých řádcích a na ve verších. Budeme se dnes zabývat literaturou psanou ve verších, které se v odborných kruzích říká poezie. V poezii jsme velmoc, to potvrdí každá ročenka Klubu přátel této. Píšeme nejvíc poezie na světě a někteří dokonce umíme číst. Přiměřeně tomu vzniká u nás i poetická teorie. Pomineme-li opět zastaralé názory, jako je psaní konkrétní poezie nebo alexandriny, seznáme, že nejpokrokovější teorií je poetická teorie Alexandra Koenigsmarka.

„Poezie nemá bejt dlouhá!" řekl Alexander Koenigsmark. Autor progresívní poetiky přiznává, že ho tato poetika napadla jednou ráno, když pozoroval na trávě ležícího psa bernardýna a fialky. Když pak přistoupil ke skupince ještě strážník v uniformě, bylo jasno, že se udál epochální objev. Od té doby dělí Alexander Koenigsmark poezii na: a) báseň, b) epos, c) sonet. Jiné formy podle slov teoretika „nemají bejt".

Za a) báseň má dva až čtyři verše. Čtyři verše má dlouhá báseň, nejlepší jsou dva verše. Jak říká autor, dva verše přesně stačí vzbudit mozek, naladit jej ke kontemplaci, a přitom si čtenář nemusí vzpomínat na další písmena abecedy. Klasickým příkladem takové básně je Koenigsmarkovo dílo: Úvaha nad gastronomicky zdatným jedincem:

vše-li pukne
tenhle kluk ne

(Povšimněte si zvláště formální vybroušenosti, text básně má přesně tolik slov co název. To je pro K. typické, ta péče, kterou věnuje formě svých prací. „Ročně napíši tak dvě tři básně," říká o tom.)

Za b) epos je forma náročná, na kterou si mohou troufnout jen básníci již vyspělí, zralí (nad 14 let). Má šest veršů, maximálně osm, ale pak se doporučuje rozdělit epos na dva díly a vydat je zvlášť.

Zvláště krásným příkladem eposu je Koenigsmarkův epos Veveřička. V první části eposu zůstává veveřička v lese, poslouchajíc sýčka. Jakmile sýček dohouká, končí první díl eposu. Ve druhé části, která je myšlenkově závažnější a snad i poeticky dokonalejší, se veveřička vrací vrátky zpět a začne skládat lidovou píseň. Závěrečná část eposu nasvědčuje, že veveřička přesto neunikne pomstě sýčků. Nepřihlížíme-li ani k evidentní alegorii námětu, uchvátí nás zvláště typické koenigsmarkovské využití motivu tajemství. Nikde v celém díle není řečeno, proč chtějí sýčci veveřičku uklovat, ale zní to markantně všemi verši tak, že to i méně vzdělaný čtenář musí pochopit. Snad právě proto patří večery, strávené nad Koenigsmarkovým eposem Veveřička, k nejkrásnějším:

Veveřička
v lese vyčká
slyšíc sýčka
— — —
pak se vrátky
vrátí zpátky
složí píseň lidovou
než ji sýčci uklovou

Třetí a pro dnešek poslední forma poezie je sonet. Říká se také znělka, ale Koenigsmark o tom píše: „Musí se psát sonet, česky tomu nikdo nerozumí." Sonet má ustálenou formu, kterou svého času narušil Shakespeare, ale díky Alexandru Koenigsmarkovi se opět ustálila. Sonet (znělka) má dva verše o jednom slově, přičemž je zákonem, že název musí být delší než samotný text. Lépe než sáhodlouhé výklady snad poslouží opět nejkrásnější z obou Koenigsmarkových sonetů, jeden ze skvostů literatury, nad nimiž snad srdce usedá i medvědům (der Bär, —e, —en):

Vzpomínka na prameny Vltavy, pozorované z míst, kde sedával Bedřich Smetana při komponování symfonické básně Má vlast, a kde Vltava skotačí přes šumavské velehory:

z kamení
pramení

Poznámka: Jako domácí úkol všichni napište sonet na téma:

Jelení
nelení

a vypracovaný text (čitelně) zašlete do redakce k oznámkování.

Připravil: — kg —

KOLÁŽ JOSEFA RYZCE

KRESLIL IVAN SVOBODA

Redakce časopisu STUDENT vypisuje již potřetí fotografickou soutěž pod názvem

FOTO student /68

Soutěže se mohou zúčastnit všichni studenti vysokých i středních škol.

Téma: DÍVKA – kterákoli, jakkoli, kdekoli

Soutěž je neanonymní! To znamená, že na zadní straně snímku pečlivě vyznačíte své jméno, adresu, a chcete-li, i název. Porota složená ze zástupců Klubu čs. fotoreportérů, fotosekce Svazu čs. výtvarných umělců a redakce Studenta udělí:

jednu 1. cenu v hodnotě 800,– Kčs, dvě 2. ceny v hodnotě po 400,– Kčs, tři 3. ceny v hodnotě po 200,– Kčs a vybere řadu dalších snímků, které budou jako soubor studentské fotografie vystaveny v Praze a jiných městech naší republiky. Nevybrané snímky budou během května vráceny autorům.

Snímky rozměru 18 × 24 nebo 24 × 30, pečlivě zabalené a na obálce označené heslem FOTO-STUDENT posílejte na adr. redakce, Praha 1, Staroměstské nám. 17 nejpozději do 30. dubna 1968.

JAK SE BIJE ČLOVĚK

Nejtěžší je dát první ránu. Při vyšetřování se vždy hledá první rána. Ale málokdy se najde. Modřina po ní bývá stejná, jako po ostatních. Ani lékař nezjistí, zda je o pár vteřin starší než ty druhé. Ale přece jen to není dobrý pocit, když se po někom jde a vy víte, že jste to vy. Proto nikdy nedávejte první ránu.

Snažte se o hluk. A zmatek. Zmatek je základní předpoklad. Hesla. Slogany. Výhružky. Atmosféra. Křičte, ostatní budou křičet s vámi. Šermujte rukama, blízko obličeje. To je spolehlivé, ve většině případů oběti selžou nervy. Udeří. Vykřikněte. Tak ty se chceš prát! Padněte na zem. Vstaňte. Chtěl se prát. Chtěl se vytahovat. Jste v právu. Nikdo nemůže nikoho beztrestně mlátit. Tumáš. Tak ty se budeš bránit?! Au! Škrábe, dobytek. Tumáš, svině. Zkruť mu tu ruku. Ty, týýý... tumáš. Do žaludku. Do úst. Za vlasy. Bestie. Bijte ho. Tumáš, tumáš. Hajzle, dej ty ruce z toho obličeje! Tak ty nedáš?! Au! Tak. Chchchch. A ještě. Já ti dám. Prásk.

Leží. Tumáš, svině. Leží. A ještě. Leží. Nehýbe se. Nehýbe se, svině. Vstávej, slyšíš, dobytku, vstávej! Leží. Hergot... pryč. A pryč. Kalupem. Myslíš, že jsme ho...? Kdo? Já? — Pryč.

Tak se bije člověk. *ALEXANDR KRAMER*

HOROSKOP

6. TÝDEN, PLATNOST OD 4. DO 13. ÚNORA

BERAN (21. 3.—20. 4.)*

Beranům B a C doporučujeme vrátit se k radě z minulého týdne. Ale nejde nám o pouhé přečtení. Bylo by moudré se co možná nejrychleji aspoň trochu podle ní zařídit. „A" už totiž mají kladnou výchylku za sebou a upřímně jim radíme, ve svém zájmu trochu „přibrzdit". Neuvědomí-li si své současné možnosti, hodně pokazí. Hlavně tvrdohlavostí!

BÝK (20. 4.—21. 5.)

Typy B a C na tom budou lépe než v minulém týdnu. Hlavně vyrovnanější jedinci, u kterých složka tělesná příliš nepřevažuje složku duševní. Typy A budou prožívat celkem klidný a průměrný týden, a takové období je čas od času vítanou oázou, zvlášť v současné době a v současném světě. Zbytečně nespekulujte, mohli byste prohrát!

BLÍŽENCI (21. 5.—21. 6.)

Blíženci, hlavně typy B a C, mohou znovu zkoušet své štěstí a mnohé jim vyjde. Budou v tomto období nejdisponovanější skupinou mezi příslušníky ostatních zvířetníkových znamení. Bude však dobře, když si včas uvědomí, že jsou pouze dočasně první mezi rovnými. Snažte se uplatnit svou formu, ať už na jevišti nebo mimo ně!

RAK (21. 6.—23. 7.)

Raci budou moci v tomto týdnu využít své schopnosti, mnohé obsáhnout a mnohému porozumět. (Půjde to typům A, a především C.) Klidné rozpoložení všech se však bude příznivě obrážet v jejich okolí. Temněji laděné osudové tóny budou harmonicky vyvažovány vyššími polohami vnitřního poznání. Dosud však platí: zbytečně neplýtvat silami!

LEV (23. 7.—23. 8.)

Typy A a B mohou uvítat toto období jako hojivý balzám na utržené šrámy. A nebylo jich málo. (Jejich sousedé, C, si však ještě budou muset dávat pozor. Na vše a při všem.) Nenechte se oklamat! Ještě nepřichází doba, kdy budete moci pokoušet své mnohdy příslovečné štěstí. Raději si zotavujte srdce, teď hlavně ve sférách nehmotných!

PANNA (23. 8.—23. 9.)

Pannám, hlavně skupině A a B, vyhlašujeme prázdniny. Spíš jenom „prázdninky", aby se nám moc nenamísaly. Ale co na „dovolené"? Protože rádi rozumujete, zkoušejte kolem sebe najít Panny, které se bijí jako Lvi, Býky, kteří couvají jako Raci, Vodnáře, kteří jako Berani nadbíhají Rybám, Kozorohy, na Váhách a Střelce na Štíru s Blíženci...**)

VÁHY (23. 9.—23. 10.)

Z Vah na tom asi budou o poznání lépe skupiny A a B. Zatížení Vah už nevypadá tak tragicky, snad se už také jejich příslušníci trochu adaptovali. Je to dobře, v budoucnu jim to přijde vhod. Stále ovšem platí, aby o všem předem uvažovali — než se do toho s novou chutí a odvahou pustí. A potřebují ji nemálo.

ŠTÍR (23. 10.—22. 11.)

Štíři by se raději neměli na nic moc těšit. Tento týden jim totiž neslibuje klid, který prožívali v období minulém. Hlavně typy A a B projdou nepříjemným napětím. Zmatkům a nepříjemnostem lze čelit věnováním se drobné a často přezírané, běžné a nutné každodenní práci. Tak je možné v sobě najít potřebný klid a zahnat nesoustředivost.

STŘELEC (22. 11.—22. 12.)

O Střelce B a C se nemusíme obávat. Po celkem zajímavém minulém týdnu se budou muset poněkud zotavovat a měli by si naplánovat rozumný odpočinek. Třeba v příjemné, ale tentokrát raději „vlídné" společnosti. Typům A však vyhlašujeme stav bdělosti. „Voda" sice nehrozí přímo protržením hrází, ale místy dosáhne její koruny. Hlavně rozvahu!

KOZOROH (22. 12.—20. 1.)

Typy C na tom budou dobře i v tomto období. Béčka na tom nebudou ještě o mnoho hůře. Kozorozi A už by si ale přeci jenom mohli dávat trochu pozor. Nejenom na to, co se děje kolem nich, ale i na to, co se děje v nich samých. Nebylo by rozhodně dobré ani na místě, namlouvat si neskutečné a mnohdy neuskutečnitelné. Trochu reálnosti by neškodilo!

VODNÁŘ (20. 1.—19. 2.)

Možná, že se příslušníci jiných znamení domnívají, že nadržujeme Vodnářům, ale tak tomu rozhodně není. Zbývajícím typům B a začátku typů C pospícháme opět s blahopřáním. Měli by si ale povšimnout rady, se kterou se obracíme na Vodnáře A. Nelamte si hlavu s problémy jakýchkoli „vztahů", které jsou neřešitelné nebo neudržitelné!

RYBY (19. 2.—21. 3.)

Ryby projdou v tomto týdnu určitým zklidněním, nebo obdobím, alespoň relativního klidu. Typy C prakticky svým normálem, typy A a především B dokonce s možností úspěšně podnikat rozhodná opatření. Bude možno vykonat jakoukoli práci, při níž je zapotřebí ráznosti nebo určité dávky odhodlání. Nebylo by správné „svou" dobu promeškat.

*) Po předběžném seznámení s rozdělením do příslušných znamení upřesňujeme jednotlivá dělící data.

**) V tomto případě se nepokoušíme o hloupý vtip. Narážíme tu na problém „jiných" příslušnosti ke znamením, (užíváme zatím pouze rozdělení solárního, tj. podle nativního slunce!), ale o tom později.

V. Ptolemaiův „ALMAGEST" má 13 knih. A protože se tehdy raději nic nenechávalo náhodě, můžeme soudit, že záměrně (paralela — Kristus a 12 učedníků? Druhé už zmiňované dílo, Terrabiblos, svou skladbou totiž náramně připomíná 4 evangelia!)

Nikomu z nás jistě neuškodí, když si projdeme jednou v životě aspoň stručný obsah jednotlivých svazků, který bývá obyčejně shrnován už v jejich názvech.

Otevíráme tedy proslulý Ptolemaiův Almagest a čteme: 1. O sférické astronomii a vysvětlování soustav. 2. Problémy na kouli vzhledem k výšce pólu. 3. Kniha o pohybu Slunce. 4. Základní teorie o Luně. 5. Pokračování teorie o vzdálenosti Luny a Slunce. 6. Tabulky Luny a tabulky zatmění. 7.—8. O stálicích a o precesi. (Je vyjmenováno 48 tehdy řeky užívaných souhvězdí a připojen katalog 1022 hvězd podle polohy v souhvězdích.) 9. O pořadí sfér planet a o pohybu Merkura. 10. O pohybu Venuše a Marta. 11. O pohybu Jupitera a Saturna. 12. O zpětném pohybu planet. 13. Pojednání o šířce planet.

Tohle všechno si tu nevyjmenováváme proto, abychom dodrželi předepsanou délku sloupce. Právě naopak! Často musíme mnohé zhušťovat a mnohé vynechávat. Nemůžeme se tu rozepisovat o Ptolemaiovi-geografovi, ani o Ptolemaiovi-matematiku a geometrovi. Spíš si ještě připomeneme jeho práci v oboru optiky, ve které se tak zdatně zabýval teorií refrakce a jejích důsledků v astronomii, že jeho poznatky nebyly překonány až do dob pozorování Cassiniho (konec 17. stol.).

Ano. Tohle všechno si vypisujeme proto, abychom si každý samostatně ujasnili, jak je dobré všechno poznávat pokud možno u Pramene. (Úmyslně s velkým Pé!) Kolikrát jsme totiž poslouchávali vyprávět o Ptolemaích a jim podobných, jako o „produktu" otrokářské společnosti, podle brožury téaté, vybrané z knihy tohoatoho, vycházejícího z díla onohoaonoho... Kdybychom hledali původ těchto, mnohdy překroucených názorů, často bychom překvapivě došli k formulacím obžalovacích spisů, které vedly dejme tomu k upálení mistrů Jana a Jeronýma nebo Giordana Bruna, k popravě třeba — Kryštofa Haranta, k „exkomunikaci" Barucha Spinozy z církve židovské, nebo k odsouzení a deportaci Galilea Galileiho. (Na pouhý výčet jmen bychom potřebovali přinejmenším celé příští číslo.)

A tak si snad dnešní poznatky nejjadrněji shrneme připamatováním starého pořekadla: „Lépe je jít ke kováři nežli ke kovářičkovi."